

Glazbena škola u Splitu

Carević, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

University of Split, Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy / Sveučilište u Splitu, Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:123:262200>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-05**

Repository / Repozitorij:

[FCEAG Repository - Repository of the Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy, University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

GLAZBENA ŠKOLA U SPLITU

POVIJESNA JEZGRA SPLITA - ZAMKE I
PRILIKE U KONTEKSTU *OVERTOURISMA*

AKADEMSKA GODINA: 2019./2020. | LJETNI DIPLOMSKI ROK

STUDENTICA: MARINA CAREVIĆ

MENTOR: PROF. ART. DARIO GABRIĆ

KOMENTORICA: DOC. DR. SC. ANA GRGIĆ

KONZULTANT ZA KONSTRUKCIJU: DR. SC. BORIS TROGLIĆ

Zahvale:

prof. art. Dariu Gabriću

dr. sc. Ani Grgić

dr. sc. borisu Trogrliću

dr. sc. Snježani Perojević

**S
AD
R
Ž
AJ**

TEMA ODABRANOG PODRUČJA 01

PROJEKTNO RJEŠENJE 18

TE MA ODAB RAN OG PODRU ČJA

POVIJESNA JEZGRA SPLITA - ZAMKE I PRILIKE U KONTEKSTU *overtourisma*

AKADEMSKA GODINA: 2019./2020. | LJETNI DIPLOMSKI ROK

STUDENTICA: MARINA CAREVIĆ

KOMENTORICA: DR. SC. ANA GRGIĆ

SADRŽAJ:

1. UVOD

2. *overtourism*

2.1. Trendovi i procesi

2.2. Strategije i zaključci

3. UTJECAJ *overtourisma* NA POVIJESNU JEZGRU GRADA SPLITA

3.1. Prostor i značaj povijesne jezgre Splita

3.2. Posljedice *overtourisma* na povijesnu jezgru Splita s
posebnim osvrtom na javne prostore i sadržaje

3.3. Zaključci i programske premise

4. POVIJESNI PREGLED PROSTORNOG RAZVOJA BASTIONA PRIULI

5. O GLAZBENOM OBRAZOVANJU U SPLITU

6. ZAKLJUČAK

Popis literature

Bilješke

Popis priloga

1. UVOD

Turizam se povijesno smatrao gospodarskom aktivnošću s pozitivnim doprinosima kulturnom napretku društva i povećanom blagostanju stanovnika. Posljednjih nekoliko godina njegov brzi rast predstavlja sve veći problem u urbanim sredinama. Povećanjem mobilnosti, jeftinih putovanja i smještaja širom svijeta stvoreni su preduvjeti za mnogobrojne turističke migracije. Prema sadašnjim pokazateljima za očekivati je da će se broj posjetitelja gradovima u doglednoj budućnosti još povećavati, a samim tim i njegovi negativni učinci. Skup negativnih posljedica turizma, u novijoj je literaturi obuhvaćen pojmom overtourism.¹

Rješavanje osnovnih uzroka overtourisma u gradovima - destinacijama godinama je zanemarevano. Posljedice prekomjernog rasta turizma su brojne: povijesne jezgre gradova postaju prazne kulise, ispražnjene od svog izvornog sadržaja; autohtono stanovništvo uglavnom se iseljava u manje atraktivne dijelove grada, prepuštajući turistima i turističkim djelatnicima njegov centar; osjećaj pripadnosti i identitet grada se postupno gubi; povećano je opterećenje i privatizacija javnih površina; broj sezonskih i dnevnih posjetitelja u centru grada rapidno raste; izražena je neravnoteža turističkih aktivnosti tijekom godine kao i segregacija stanovnika.

Turističke organizacije (UNWTO, WTTC)², u svojim istupima posljednjih nekoliko godina, pokazuju kako problemi pripisani pretjeranom turizmu u gradovima nisu samo turistički problemi i smatraju da ih je potrebno smjestiti u širi ekonomski,

socijalni i kulturni kontekst grada. Turizam treba percipirati kao dio integralnog razvoja i dio svakodnevnog života, a turiste prihvatiti kao „privremene građane“. Svi dionici gradskog života zajednički su odgovorni za stvaranje jedinstvenog gradskog okruženja koje svima njima pripada.

U komentarskom separatu prikazat će se utjecaji overtourisma na grad Split posebice njegovog utjecaja na javne prostore gradskog centra. Za potrebe ovog rada odabrano je područje povijesne jezgre, s granicama definiranim prema GUP-u. Prostor povijesne jezgre od velikog je značaja za stanovnike Splita, ali i prostor najvećeg protoka turista, a samim tim i područje s najvećim posljedicama overtourisma na grad. Osvrtom na javne prostore i njihove sadržaje prikazat će se postojeća situacija i stvoriti okvir za razumijevanje konteksta unutar kojeg će se razvijati projekt diplomskog rada.

Kao uvod u daljnju prostornu analizu i projektni program, u posebnim poglavljima bit će prikazan povijesni pregled prostornog razvoja istočnog dijela bastiona Priuli i pregled glazbenog obrazovanja u Splitu.

Cilj rada je istraživanje mogućnosti za stvaranje propusnih, heterogenih i fleksibilnih prostora u centru Splita, sa sadržajima koji bi doprinijeli njegovom intenzivnijem korištenju i dugoročnom prosperitetu grada u cjelini.

OVER R TOUR R ISM

2. OVERTOURISM

Ključne činjenice:

544.000 Google unosa + naslovi širom svijeta

55% stanovništva živi u **gradovima**, **68%** do **2050.g.**

1,8 milijardi međunarodnih turista do **2030.g.**

+ mobilnost, srednja klasa, povoljni prijevoz i smještaj³

_02
Posljedice
"overtourisma"
i reakcije
građana
na njih

2.1. Trendovi i procesi

Povećani pritisak na urbane destinacije i pozornost javnosti na negativne posljedice rasta turizma u posljednjih nekoliko godina dovele su do popularizacije termina overtourism. Termin je uveden kako bi se opisala situacija u kojoj turizam negativno utječe na kvalitetu života građana, ali i posjetitelja.

Reprezentativne turističke organizacije izradile su izvještaje (UNWTO, 2018., 2019; WTTC, 2017.)⁴ u kojima preispituju ulogu turizma u urbanim društvima i njegov neuravnoteženi razvoj, a sve u cilju razrade potrebnih strategija usmjerenih na uzroke i rješenja koja će omogućiti da se gradski turizam transformira u održivu aktivnost. U prilogima su prikazani rezultati dvaju istraživanja koje je provela Svjetska turistička organizacija (UNWTO), a jedno od njih u suradnji s agencijom IPSOS. Cilj istraživanja bio je razumijevanje percepcije turizma i njegovog utjecaja na grad od strane stalnih stanovnika, te pronalaženje strategija za upravljanje rastućim turističkim tokovima u urbanim sredinama.

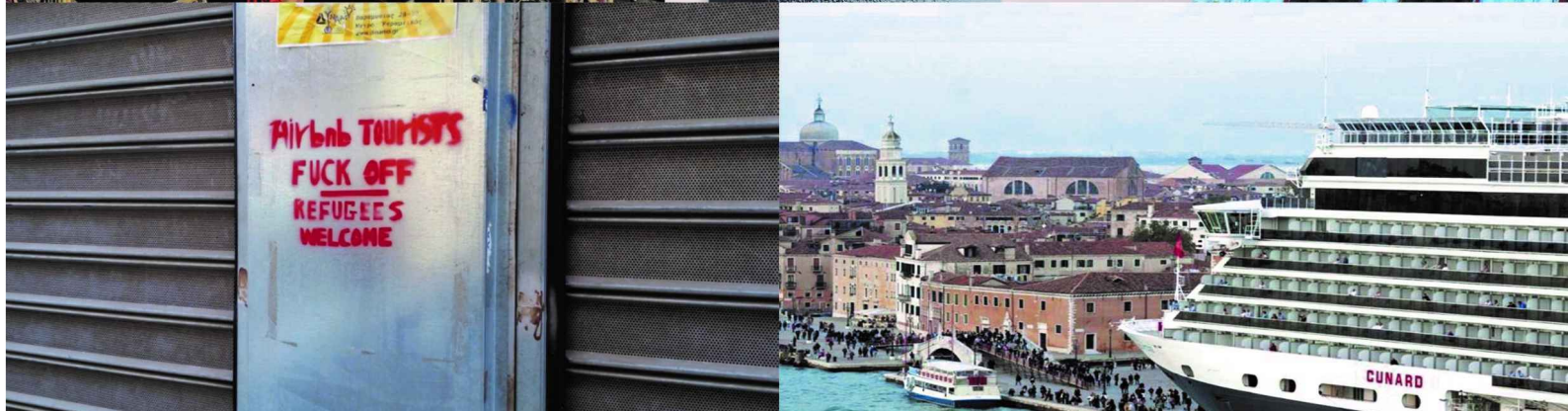
Prvo istraživanje provedeno je putem interneta na ukupno 3153 ispitanika iz osam gradova (Lisabon, Barcelona, Amsterdam, Kopenhagen, Berlin, München, Salzburg, Talin).⁵ U rezultatima su prikazane pozitivne i negativne percepcije građana o turizmu s ekonomskog, socijalnog i prostornog aspekta.

U drugom istraživanju, provedenom u suradnji s agencijom IPSOS, sudjelovalo je 12000 ispitanika

putem interneta u petnaest zemalja (Argentina, Australija, Belgija, Kanada, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija, Japan, Poljska, Republika Koreja, Španjolska, Švedska, UK, SAD).⁶ U SAD-u i Kanadi sudionici su bili u dobi od 18 do 64 godine, u svim ostalim zemljama od 16 do 64 godine.⁷

Rezultati istraživanja Svjetske turističke organizacije i agencije IPSOS pokazali su sljedeće:

- 47% ispitanika misli kako "borave u gradovima s velikim brojem turista";
- pozitivnu stranu u tome vidi 52% ispitanika i smatra da turizam ima velik ili umjeren utjecaj na stvaranje prihoda;
- na drugom kraju spektra nalazi se 46% ispitanika koji misle da veliki broj turista "stvara pretrpanost";
- 49% ispitanika smatra da bi trebale postojati bolje mjere za upravljanje turizmom;
- ispitanici najviše podržavaju mjere "poboljšati infrastrukturu i objekte" (72%) i "stvaranje doživljaja i atrakcija od kojih koristi imaju i stanovnici i posjetitelji" (71%);
- samo 12% ih smatra da bi trebalo ograničiti broj posjetitelja u gradovima.⁸

■ ekonomske ■ socijalne ■ prostorne percepcije

www internetski upitnik

👤👤 3153 ispitanika

🏰 8 gradova

Pozitivne percepcije građana o turizmu:

- veći međunarodni kontakt
- više događaja
- pozitivnija slika grada
- zaštita povijesnih dijelova grada
- obnova tradicionalne arhitekture
- više sezonskih poslova u turizmu
- više kulturne ponude (muzeji, kulturne aktivnosti, itd.)
- veći broj turističkih smještaja
- više mogućnosti za razmjenu znanja i kulture
- više objekata za slobodno vrijeme
- povećana živost u gradu

Negativne percepcije građana o turizmu:

- povećanje cijena / nekretnine za najam
- povećanje cijena / nekretnine za kupnju
- povećanje cijena / taksu
- povećanje cijena / trgovine
- povećanje cijena / restorani i kafići
- povećanje cijena / javni prijevoz
- povećanje cijena / slobodno vrijeme
- manje stanovanja za stanovnike
- prenapučenost javnog prijevoza
- zagađenje, otpad, buka
- prenapučenost / ometanje ulica / trotoara

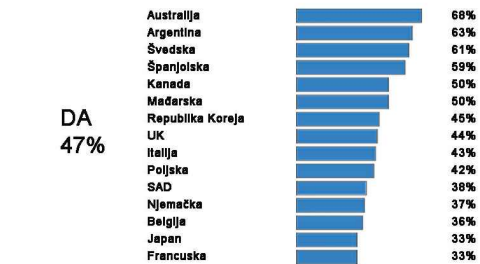
www internetski upitnik

👤👤 12000 ispitanika

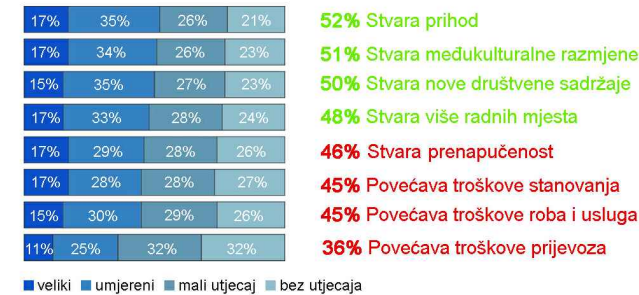
🇺🇸 15 zemalja

Argentina 500
 Australija 1000
 Belgija 500
 Kanada 1000
 Francuska 1000
 Njemačka 1000
 Mađarska 500
 Italija 1000
 Japan 1000
 Poljska 500
 Republika Koreja 500
 Španjolska 1000
 Švedska 500
 UK 1000
 SAD 1000

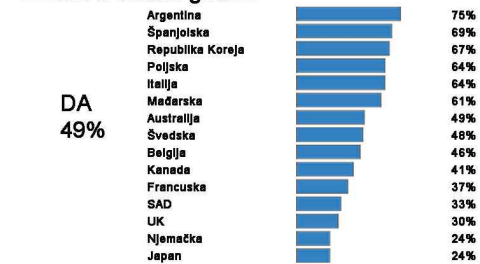
I. Mislite li da živite u gradu s velikim brojem turista?

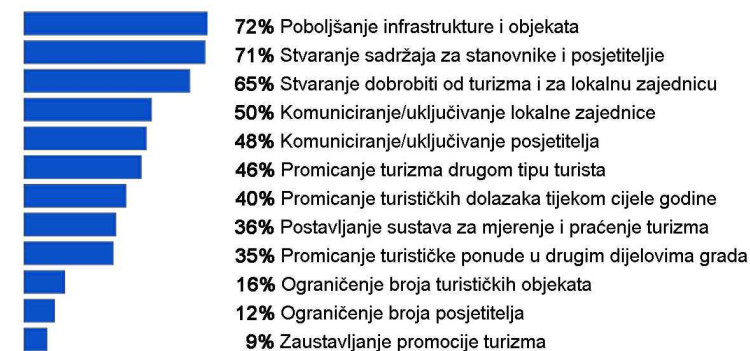
II. Kako turizam utječe na vaš grad?

III. Mislite li da su potrebne bolje mjere za upravljanje turizmom u vašem gradu?

IV. Koje mjere smatrate adekvatnima za rješavanje problema *overtourisma* u vašem gradu?

Ovo istraživanje rezultat je partnerstva Svjetske turističke organizacije (UNWTO) i IPSOS-a.

Za bolje upravljanje problemima koji proizlaze iz sve veće potražnje gradova kao turističkih odredišta, važno je razumjeti iskustva i percepcije stanovnika. Cilj istraživanja je razumijevanje njihove percepcije turizma i njegovog utjecaja na grad, te pronalaženje strategija za upravljanje rastućim turističkim tokovi u urbanim sredinama.

Sudionici: U svakoj zemlji ispitano je 1.000/500 pojedinaca koji predstavljaju globalno stanovništvo, **ukupno 12000** ispitanika. U SAD-u i Kanadi u dobi od 18 do 64 godine, u svim ostalim zemljama od 16 do 64 godine.

47% ispitanika misli kako "borave u gradovima s velikim brojem turista".

Pozitivnu stranu u tome vidi **52%** ispitanika i smatra da turizam ima velik ili umjeren utjecaj na stvaranje prihoda. Na drugom kraju spektra nalazi se **46%** ispitanika koji misle da veliki broj turista "stvara pretrpanost".

49% ispitanika smatra da bi trebale postojati bolje mjere za upravljanje turizmom.

Ispitanici najviše podržavaju sljedeće mjere: "poboljšati infrastrukturu i objekte" (**72%**) i "stvaranje doživljaja i atrakcija od kojih koristi imaju i stanovnici i posjetitelji" (**71%**).

Samo **12%** ih smatra da bi trebalo ograničiti broj posjetitelja u gradovima.

_05
Kineski
turisti -
Thanakrit
Gu

STRATEGIJE/ ZAKLJUČCI

- postavljanje sustava praćenja i reguliranja negativnih promjena.⁹

Kako bi se izbjegli distopijski scenariji u kojima turističke destinacije postaju žrtve vlastite popularnosti i tzv. turističkog paradoksa¹⁰ po kojem overtourism uništava upravo ono što je razlogom turističkog uspjeha, planiranje turizma trebalo bi biti dio šire gradske agende. Za rješavanje njegovih negativnih posljedica, potrebna je suradnja gradske uprave, turističke zajednice, privatnog sektora, stanovnika i posjetitelja. Sva razmatranja u vezi ove problematike ne mogu se usredotočiti samo na broj turista i njihovo ponašanje, već se treba usmjeriti i na lokalne dionike. Razumijevanje odnosa građana prema turizmu i njihovo uključivanje u upravljačke odluke važan je dio rješavanja posljedica overtourisma na urbane sredine.

Prema prikazanim istraživanjima Svjetske turističke organizacije (UNWTO) vidljivo je kako stanovnici uglavnom nisu za restriktivne mjere, već prepoznaju važan doprinos turizma društveno-ekonomskom razvoju gradova te mogućnosti za optimizaciju njihovog suživota s posjetiteljima. Većina ponuđenih strategija odnosi se na upravljačke aktivnosti, a s arhitektonsko-urbanističkog stajališta najinteresantnija smjernica je stvaranje sadržaja koji će koristiti i građanima i turistima pa će se i unutar ovoga rada pažnja usmjeriti na ispitivanje mogućnosti za stvaranje prostora koji mogu potaknuti optimizaciju njihovog suživota. Prostori u kojima se susreću ljudi iz različitih kultura i pridonose stvaranju "živog" urbanog okruženja od koristi su za sve dionike. Miješanjem domaćih stanovnika i posjetitelja, turistički punktovi postaju dio kolektivne percepcije javnog prostora.

Sinergija ponuđenih sadržaja od ključne je važnosti za stvaranje takvih prostora. Potencijal turizma svakako treba iskoristiti u svrhu pokretanja drugih društvenih i gospodarskih aktivnosti da bi se izbjegla ovisnost grada o mono-ekonomiji, ali pri odabiru sadržaja primarnu ulogu trebale bi imati potrebe građana kako bi se prostor koristio tijekom cijele godine.

Kontinuitet, propusnost i gradacija, od privatnog do javnog, neke su od karakteristika koje bi trebao imati takav prostor kako bi omogućio skladan suživot svih aktivnosti i dionika.

2.2. Strategije i zaključci

Kao najvažnije strategije za smanjenje negativnih posljedica overtourisma na turističke destinacije, Svjetska turistička organizacija (UNWTO) navodi:

- usmjeravanje posjetitelja na lokacije u ostalim dijelovima grada i izvan njega
- promoviranje destinacije i van turističke sezone
- promoviranje novih turističkih tura
- prilagođavanje regulacije (radno vrijeme, promet)
- osiguravanje koristi za lokalnu zajednicu
- sadržaji koje će koristiti stanovnici i posjetitelji
- poboljšanje gradske infrastrukture i objekata
- komuniciranje s lokalnim dionicima i uključivanje zajednice u upravljačke odluke
- komuniciranje s posjetiteljima i njihovo angažiranje u gradskoj svakodnevici („turist kao privremeni građanin“)

SPL IT OV ER TOUR ISM

3. UTJECAJ *OVERTOURISMA* NA POVIJESNU JEZGRU GRADA SPLITA

Ključne činjenice:

932 722 dolazaka

2 737 157 noćenja

34 374 kreveta: 3 641 u hotelima, 24 614 u domaćinstvima,
6 119 ostalom smještaju

3 301 930 putnika u splitskoj zračnoj luci

282 kruzera u **2019. g.**¹¹

PO VIJE SN A JEZ GR A

● granice jezgre

3.1. Prostor i značaj povijesne jezgre Splita

Zbog svog geografskog položaja, blage mediteranske klime i bogate kulturne i povijesne baštine, Split je postao nezaobilazno svjetsko turističko odredište.

Razvoj turizma postavljen je kao jedan od temeljnih strateških ciljeva razvoja Splita. U tom kontekstu, povijesna jezgra prepoznata je kao najvažniji turistički resurs. Zbog velikog broja turističkih posjeta, posljednjih nekoliko godina izražene su posljedice overtourisma na grad, osobito u području povijesne jezgre.

Za potrebe rada odabrane su granice Povijesne jezgre određene GUP-om. Površina od 23.3 ha obuhvaća teritorij zaštite A.¹² Obodne ulice su dio sklopa kao i najuži unutarnji lučki bazen od Matejuške do gata Lučke kapetanije.

Prostor jezgre možemo podijeliti na tri dijela prema jasno vidljivim prostornim karakteristikama i fazama povijesnog razvoja. To su: Dioklecijanova palača, srednjovjekovni gusto izgrađeni grad i prstenasto područje s većim strukturama i ostacima bastiona. Kao cjelina, prostor ostavlja dojam slojevitog i trajno nedovršenog kolaža.

Povijesna jezgra upisana je na UNESCO-v Popis svjetske baštine. Osim što je simbol povijesnog kontinuiteta grada, zbog količine trgovačkih, kulturnih i upravnih funkcija koje su se nalazile unutar njezinih okvira odnosno u njezinoj neposrednoj blizini, povijesna jezgra oduvijek je predstavljala urbano središte. Osim građanima Splita, povijesna jezgra ima važnu ulogu i za stanovnike koji žive u okolnom prostoru (Trogir - Omiš, Dugopolje - Brač, Šolta), dakle za ukupno oko pola milijuna stanovnika.¹³

U „Planu upravljanja povijesnim kompleksom Splita s Dioklecijanovom palačom“ iz 2015. godine autori navode četiri funkcije povijesne jezgre: „'centar grada' - prostor koji okuplja sadržaje centra, 'spomenik' - zaštićena kulturno-povijesna cjelina s pojedinačnim spomenicima, 'gradska četvrt (kvart)' - prostor sa stanovništvom koje u njemu stalno živi, 'turistička destinacija' - prostor koji je razlog dolaska i mjesto ostvarenja turističkih usluga.“¹⁴ Za daljnji razvoj tog prostora, ali i Splita u cjelini, važno je očuvati sve njegove funkcije o čemu se pisalo i 1985. u „Integralnom planu uređenja povijesne jezgre Splita“: „Iako je temeljni značaj jezgre u njezinoj kulturnoj vrijednosti, time se ni izdaleka ne iscrpljuje funkcija jezgre u strukturi grada. U tom su se prostoru stalno odvijale, a i sada se odvijaju mnogobrojne djelatnosti i aktivnosti u kojima možemo reći da potencijalno sudjeluju svi stanovnici grada, pa je zbog toga jezgra i zadržala ulogu gradskog središta. Osnovne aktivnosti koje se odvijaju u jezgri su stanovanje, rad i različiti oblici provođenja slobodnog vremena. Upravo je ova kategorija slobodnog vremena najsloženija i najkarakterističnija za odvijanje obilježja i funkcije središnjeg gradskog prostora. To je u prvom redu javnost ovog prostora, nasuprot privatnosti prostora stanovanja i rada, i to javnost definirana kao dostupnost i mogućnost korištenja, a zatim složenost i množina sadržaja koji djeluje kao faktor atrakcije. U slučaju splitske povijesne jezgre, koja je spomenik svjetske kulturne baštine ta činjenica dodaje još i vrijednost kulturne atrakcije za sve one koji su o toj vrijednosti obaviješteni.“¹⁵

_07 Split
kao
turistička
destinacija

3.2. Posljedice *overtourisma* na povijesnu jezgru Splita s posebnim osvrtom na javne prostore i sadržaje

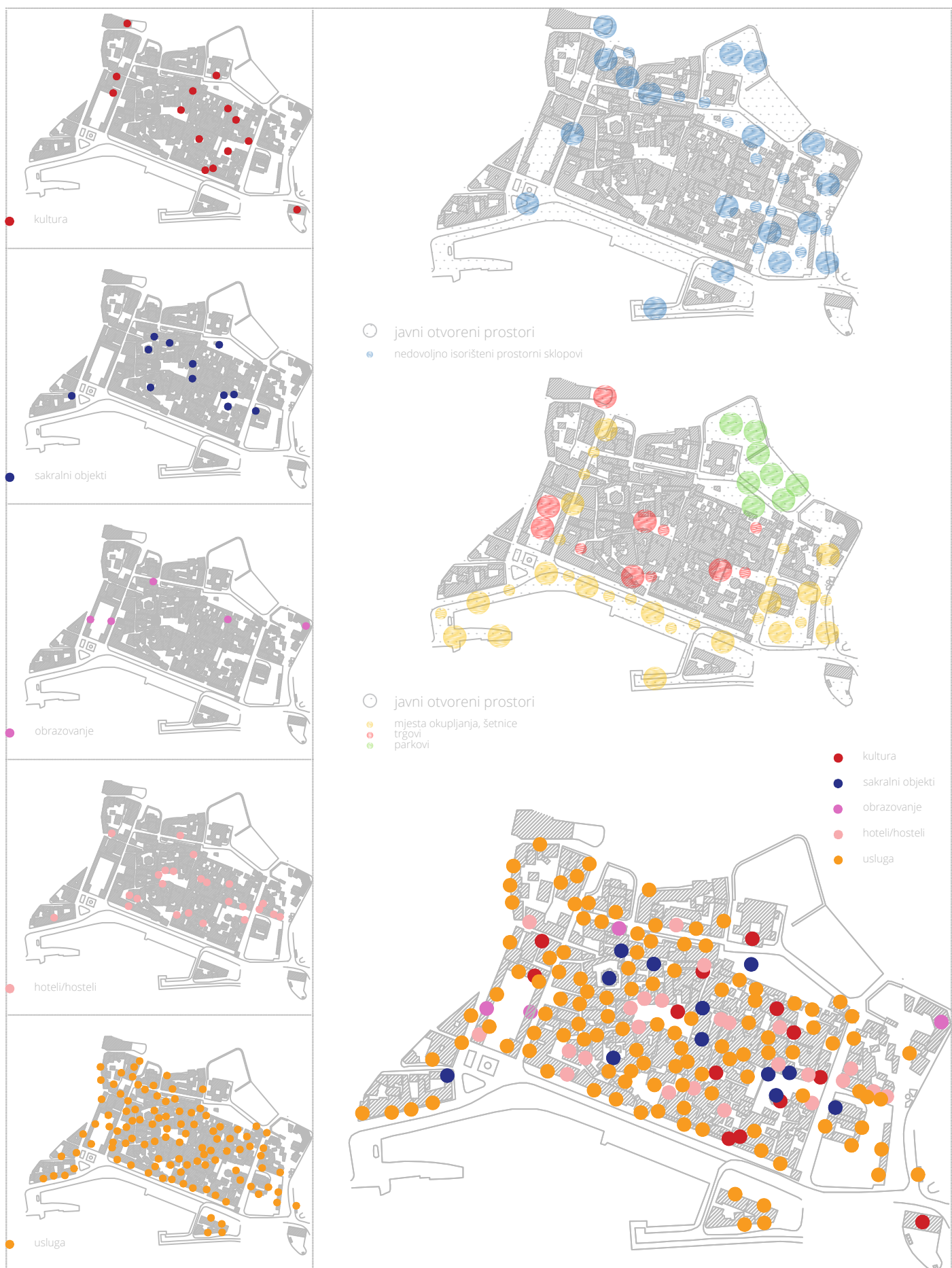
Na negativne promjene društvenih i prostornih procesa unutar gradske jezgre svakako su utjecali novi životni stilovi automobili - nedovoljna infrastruktura; trgovački centri - asimiliraju male trgovine i „odvlače“ ih iz gradskog centra; internet - javni prostor više nije jedina platforma socijalizacije, komunikacije i razmjene, ali posljednjih nekoliko godina ključnu ulogu preuzima turizam. Povećani priljev turista dovodi do povećane potražnje za turističkim uslugama i to prvenstveno u prostoru povijesne jezgre kao najatraktivnijem i najvrjednijem gradskom prostoru.

Zbog naglog razvoja turizma sve je veći interes za nekretninama u centru grada što dovodi do iseljavanja stanara koji prodaju svoje nekretnine i odlaze iz jezgre. Prema podacima popisa stanovništva iz 2011. na području jezgre živi 2320 stanovnika.¹⁶ Za pretpostaviti je da se do danas taj broj znatno smanjio.

Također, većina obrazovnih sadržaja izmješteni su iz centra na druge lokacije, što je mlađu populaciju udaljilo od svakodnevnog boravka u centru grada. Zbog visokih cijena najma i problema s dostupnošću nekretnina tijekom cijele godine, ovaj prostor prestao im je biti pogodan za življenje. Kulturnih sadržaji namijenjen lokalnom stanovništvu (knjižnica, knjižare) izmješteni su izvan jezgre. Raspoloživi stambeni i uredski prostori masovno su pretvoreni u turističke

smještajne kapacitete (hotele, hostele, apartmane i sobe), dok poslovni prostori dobivaju novu, turističku namjenu. Prizemlja su adaptirana u restorane, slastičarnice, vinske barove, kafiće, predvorja hotela, turističke agencije, suvenirnice i druge sadržaje namijenjene posjetiteljima.¹⁷ Tipovi sadržaja, ponuda i cijene često nisu prilagođeni lokalnom stanovništvu, a većina ovih prostora koristi se samo tijekom turističke sezone.

Povećani priljev dnevnih posjetitelja u jezgri stvara velike gužve sredinom ljetnih dana, a zauzimanje javnih površina za terase ugostiteljskih objekata dodatno otežavaju protok pješaka kroz ionako uske ulice. Učestale primjedbe preostalih stanara odnose se na noćnu buku, problem opskrbe ugostiteljskih objekata, neadekvatne instalacije i infrastrukturu.¹⁸

3.3. Zaključci i programske premise

Dosadašnji način upravljanja prostorom gradske jezgre, osim što je bitno smanjio kvalitetu života građana Splita i ugrozio njene tradicionalne funkcije, predstavlja i opasnost za kvalitetu same turističke destinacije. Naime, po svim pokazateljima svjetskih trendova u turizmu, kvaliteta koja se posebno traži je autentičnost lokalne kulture.¹⁹

Kako bi jezgra ostala centar grada koji služi stanovnicima Splita i šire regije, ali i kako bi se brojnim posjetiteljima osigurala kvaliteta doživljaja potrebno je u jezgri smjestiti sadržaje koji bi privukli građane iz drugih dijelova grada.

Prema anketnim istraživanjima u „Planu upravljanja povijesnim kompleksom s Dioklecijanovom palačom“ iz 2015., najvažniji razlog dolaska Splićana u gradsku jezgri je opuštanje i zabava. Zbog velike tradicije mediteranskog načina života, većina građana još uvijek posjećuje Pazar i Peškariju.²⁰ Stoga, dodatne mogućnosti mogu pružiti događanja na otvorenim javnim prostorima koja nisu usmjerena samo na turiste (sadržaji poput FMFS, koncerata). Također, prostori poput znanstvenih, obrazovnih i odgojnih ustanova privlače različite dobne skupine pa mogu poslužiti kao dobar razlog svakodnevnog boravka građana u centru grada. Time bi se potakla i vremenska disperzija korištenja prostora povijesne jezgre.

U centru grada postoji nekoliko prostornih sklopova koji nisu sadržajno i/ili prostorno artikulirani, a čijim uređenjem bi se potakli razvojni

proces povijesne jezgre. Nedovršeni i slabo iskorišteni prostori su: Stari Pazar, istočni dio Rive, Podrumi, prostor oko Katedrale, Carrarina poljana, Ribarnica, Tomislavova ulica (Pistura), park na bastionu Cornaro uz Galeriju umjetnina, bastion Contarini i bastion Priuli s vrhom Marmontove ulice i prostorom ispred HNK. Svi navedeni prostori su od velike važnosti za grad i uz primjerene sadržaje mogu značajno pridonijeti kvaliteti života građana i posjetitelja Splita.

Kroz projekt diplomskog rada predložit će se koncept rješenja za istočni dio bastiona Priuli s projektnim programom glazbene škole i dodatnih sadržaja te će se u narednim poglavljima iznijeti povijesni pregled razvoja tog prostornog sklopa i organiziranog glazbenog obrazovanja u Splitu.

**LOK
AC
IJA/
SAD
R
ŽAJ**

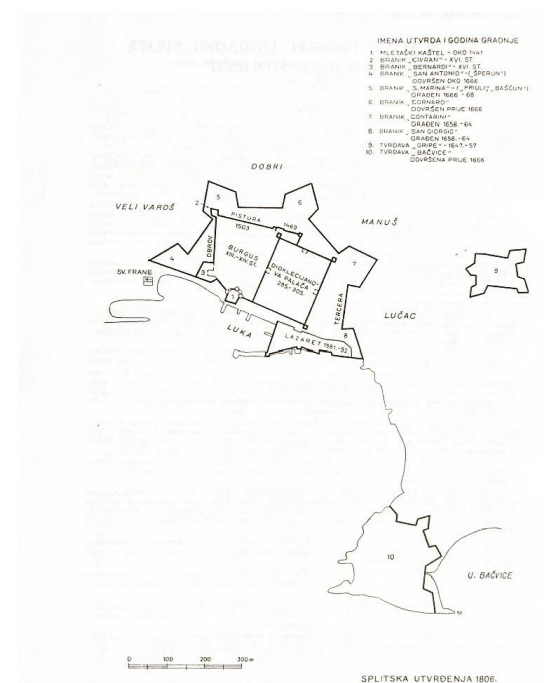

_09 Split 1600., 1675., 1892., 1914., 1941. g.

4. POVIJESNI PREGLED PROSTORNOG RAZVOJA BASTIONA PRIULI

Od pet vrhova splitskih baroknih bastiona djelomično su sačuvana tri - Cornaro, Contarini i Priuli. Njihovi ostaci fragmentirani su unutar urbanog tkiva Splita. Probijem Marmontove ulice kroz sjeverni zid bastiona Priuli, odnosno njezinim produženjem prema sjeveru, bedem je presječen na dva dijela. Planirana zona projektnog obuhvata je istočni dio bastiona Priuli. Taj prostor velike urbanističke vrijednosti danas je neartikuliran i neiskorišten. Iz unutrašnjosti bastiona većim je dijelom izvađen zemljani nasip, a na tom mjestu su izgrađene razne građevine.²¹ Uklanjanjem neprimjerenih objekata, otvorile bi se mogućnosti za sadržaje koji odgovaraju značaju lokacije i koji svojom funkcijom omogućuju pristup ostacima bedema te ga tako čine dostupnim javnosti.²² U ovom poglavlju iznesen je povijesni pregled razvoja tog prostornog sklopa kako bi se stvorila podloga za daljnju prostornu analizu.

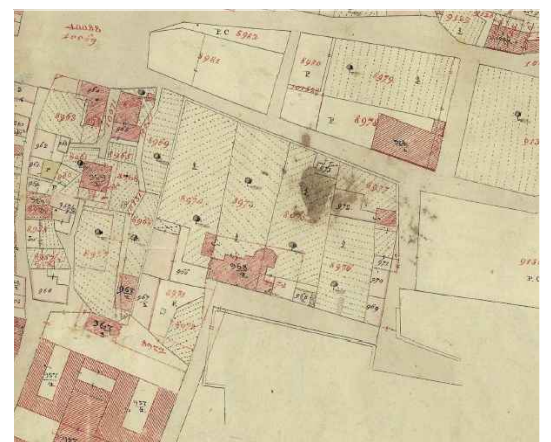
U prvoj polovici XVII. stoljeća, kad se između Mlečana i Osmanlija vodi Kandijski rat (1645-1669) javila se inicijativa za izgradnju snažnijeg i modernijeg obrambenog sustava u Splitu.²³ Novi sustav bedema počinje se podizati ukolo Splita 1660. godine.²⁴ Predviđena je izgradnja triju bastiona orijentiranih prema kopnu i dvaju polubastiona uz obalu, međusobno povezanih zidinama.²⁵ Postojao je običaj da se sagrađena utvrda najčešće nazove po prezimenu generalnog providura mletačke Dalmacije, koji je upravljao pokrajinom u vrijeme njene gradnje, a "radni nazive" dobivali su po obližnjoj crkvi, koju je obično trebalo i srušiti da se može graditi.²⁶ Sa zapada na istok, izgrađeni bastioni nose ove nazive: San Antonio ili Šperun (Cornaro), Santa Marina ili Baščun (Priuli), Santa Ana (Cornaro), Contarini i San Giorgio (Cornaro).²⁷

_10 Splitska utvrđenja 1806. g.

Izgradnja je započela središnjim bastionom Cornaro, nastavila se na istočni bastion Contarini te na jugozapadne i jugoistočne polubastione, da bi bila zaključena nepotpunom izvedbom zapadnog bastiona Priuli 1668. godine zbog prestanka Kandijskog rata.²⁸ Ojačavanje zidova bastiona nasipanjem zemlje s unutrašnje strane nije privedeno kraju, što pridonijelo oštećivanju zidova.

Zbog lakšeg održavanja zidina, ali i zbog financijske koristi, grad se tijekom XVIII. stoljeća odlučuje za njihovo privatiziranje.²⁹ Na nacrtu plana grada Splita mjernika Franje Antuna Kurira iz 1796. iz arhiva mletačkog Magistro alle Rason Vecchie vidljivo je da je bastion Priuli prepušten obiteljima Bajamonti, Božić i Pavlović.³⁰ Obitelji koriste prostor za izgradnju svojih kuća i uređivanje privatnih vrtova. Obitelj Pavlović imala je najveći udio i uz spoj s dotadašnjim sjevernim završnim uglom Marmontove ulice podižu jednu od svojih kuća krajem XIX.st. U knjizi „Vodja po Spljetu i Solinu“ sam bastion Priuli označava se kao Pavlovićev bedem.³¹

_11 Austrijski katastar - detalj

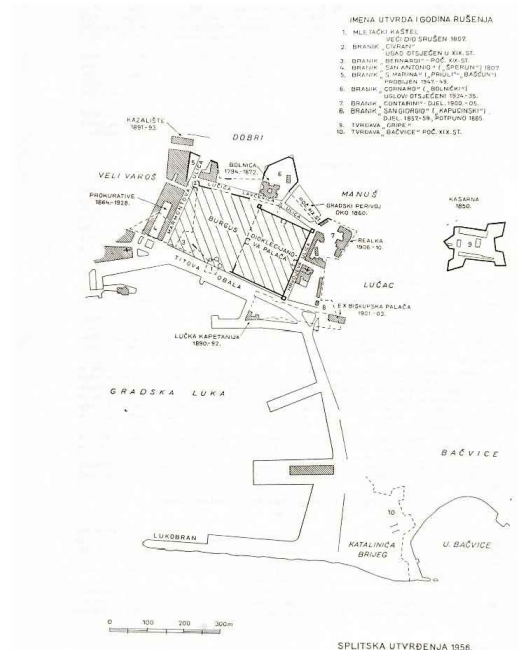
broj parcele	vlasnik	opis
966	Pavlović-nobile	casa d'affitto a due piani con corte e terrazza
967/1	//	tintoria con un piano superiore
967/2	//	//
968/1	Pragar-trattore	casa ad uso di trattoria con una esterna
968/2	//	//
969	Pavlović	casa d'affitto ad un piano
970	//	//
971	//	//
972	//	//
973	Pragar	casa ad un piano a diversi usi con un incolto

_12 Austrijski katastar - popis objekata

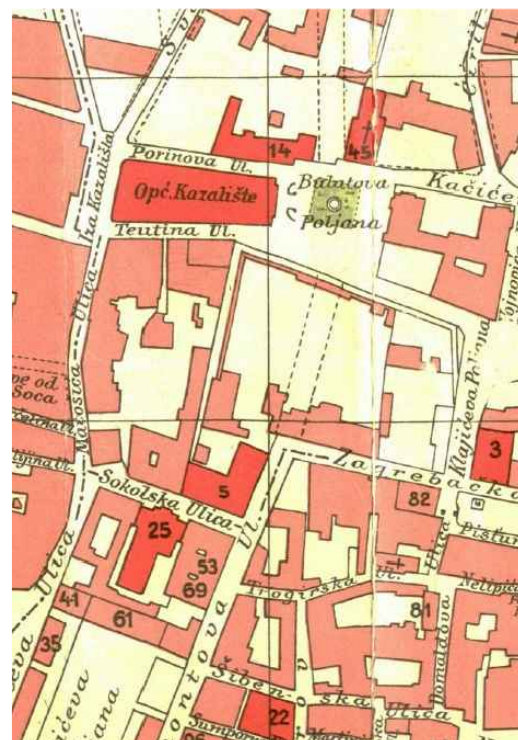
U doba kratkotrajne francuske vladavine u Dalmaciji (1806-1813.), po naređenju vojnog upravitelja Napoleonovog maršala Marmonta, a zbog vojnih razloga, porušeni su znatni dijelovi ovih utvrda. Rušenja su omogućila veće urbanističke zahvate oko grada, kao npr. produženje splitske obale na njen današnji zapadni dio.³²

Od sredine XIX. do početka XX. stoljeća broj stanovnika se udvostručio. S 11708 stanovnika, prema popisu iz 1857., do 1920. godine na 25037 stanovnika.³³

Vjerojatno je već i prvi urbanistički plan Splita (kasnije izgubljen) izrađen 1862. godine, za vrijeme gradonačelnika Bajamontija, kao i kasnije izrađeni planovi inženjera Senjanovića (1914.) i natječajni rad arhitekta Schürmanna (1923.) predviđao probijanje bastion Priuli i spajanje Marmontove ulice s trgovom kako bi se omogućilo daljnje širenje grada.³⁴

_13 Splitska utvrđenja 1956. g.

_14 Detalj Senjanovićevog plana iz 1914. g.

_15 Schürmannov regulacijski plan 1923. g., natječajni rad

Nakon II. svjetskog rata, s novim državnim ustrojem, imovina se nacionalizira te su zahvati na bastionu omogućeni bez ometanja. 1947. godine prišlo se planiranom probijanju Marmontove ulice kroz bastion Priuli. U nedostatku krupne građevinske mehanizacije radovi su se otegli do 1951. godine.³⁵

Prilikom izvođenja radova, zbog postizanja uličnog kontinuiteta, otkinut je zapadni dio kuće Pavlović, a zid bastiona porušen je u mnogo širem profilu od planiranog iako je Konzervatorski zavod za Dalmaciju dozvolio samo probijanje potrebnog uličnog prolaza, težeći očuvanju kompaktne slike bedema.³⁶ Vrhovi zida ostavljeni su oštećeni, a bočni rubovi na mjestu proboja nedefinirani. Uklonjena površina zida narušila je reprezentativnost i status jedne od značajnih urbanističkih cjelina grada Splita.

_16 Radovi prilikom probijanja sjevernog zida bastiona, 1951. g.

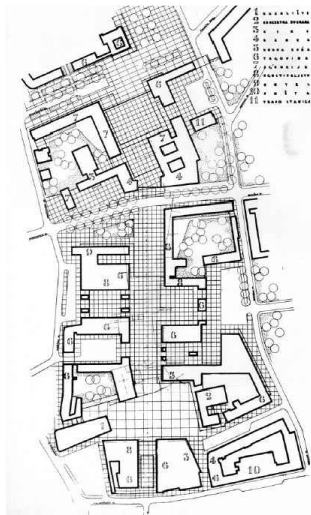

_17 Priuli - unutarne lice zidanog dijela

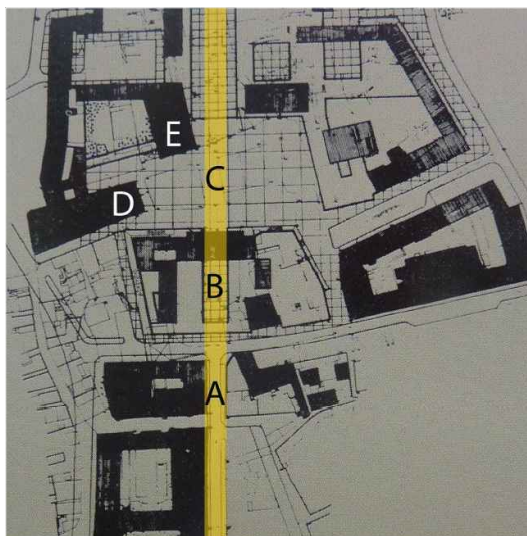

_18 Priuli - rušenje

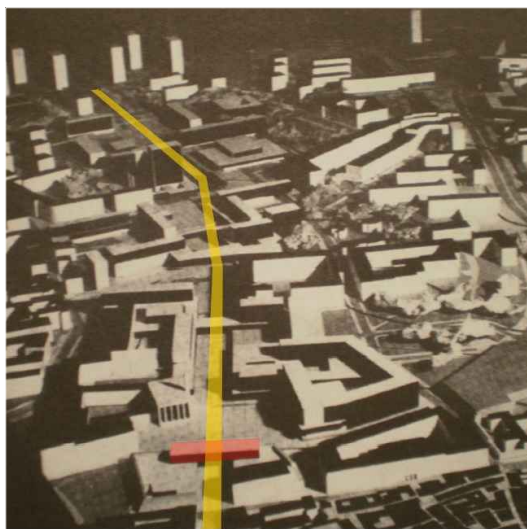
Prvi poslijeratni urbanistički plan Splita, „Direktivna osnova“ (1951.), autora dvojca Budimira Pervana i Milorada Druževića činio je osnovu daljnjih planiranja.³⁷ Novu razradu dijela tog plana, 1958. godine izradio je Boris Kalogjera sa suradnicima iz Urbanističkog biroa.³⁸

_19 Studija gradskog centra 1958. g. - Berislav Kalogjera

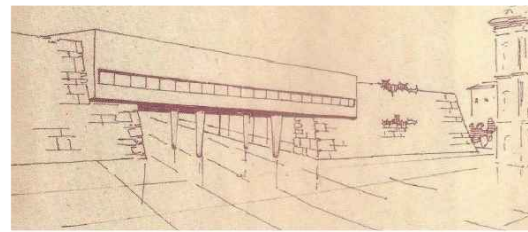

_20 Detalj plana "Novog gradskog centra": A - Marmontova ulica, B - Priuli, C - Trg Gaje Bulata, D - Zgrada HNK, E - Crkva Gospe od zdravlja

_21 Maketa "Novog gradskog centra"

Urbanističko rješenje tzv. Novog gradskog centra predlaže rasterećenje stare gradske jezgre stvaranjem novog gradskog središta na sjeveru. Ovim projektom obuhvaćeno je rušenje kuće Jelaska i samostana Gospe od Zdravlja.³⁹

_22 Projekt obnove probijenog bastiona Priuli - Berislav Kalogjera

_23 Projekt kavane - mosta

Jedini dio projekta, koji je opet tek djelomično ostvaren 1962. godine, proveden je u sklopu revitalizacije zapadnog dijela bastiona Priuli. U prizemlju objekta smješten je restoran "Bastion" i dječja robna kuća "Maja", a na katu se nalazila terasa (ljetni ugostiteljski objekt), te dva kata kancelarija poduzeća "Prerada".⁴⁰ Pri ovoj izgradnji, u smjeru ulice, produžen je zapadni dio zida, ali samo u razini donje polovice.

_24 Robna kuća "Maja"

_25 Izvedeni objekt - spoj s bedemom

Pokušaji reguliranja grada sa središnjim koridorom, javljaju se 1972. i 1978. godine, ali ponovno izostaje cjelovita realizacija i polako se zaboravlja koncept centra na sjeveru, a grad se počinje širiti prema istoku.⁴¹

Ovaj prostor ponovno je uključen u urbanistička promišljanja 1996. godine, kada se ukida automobilski promet u užoj gradskoj jezgri. Marmontova ulica se prenamjenjuje u pješačku zonu i preuređuje prema projektu arhitekta Vjekoslava Ivaniševića.⁴² Istočnom dijelu uz bastion Priuli daje se funkcija odmorišta, ali bez intervencije unutar prostora bedema.

_26 Odmorište u Marmontovoj ulici

2003. godine adaptira se objekt robne kuće „Maja“ iz 1960. - ih. Njen današnji izgled projektirao je arhitekt Srđan Šegvić.⁴³ 2004. Tada je zatraženo da se, prema konzervatorskim smjernicama, u sklopu projekta, obnovi i zapadni dio sjevernog zida, tako da se povisi do razine najviše sačuvane točke, uz tehniku zidanja prema postojećem stanju.⁴⁴ Također, postavio se i plan o izgradnji stubišta uz unutrašnju stranu ovog zida, kojim bi se pristupalo šetnici koju bi tek trebalo urediti na vrhu bedema.⁴⁵

_27 Robna kuća "Maja" 2009. g.

2011. godine izvedena je rekonstrukcija naznačena u smjernicama, ali sa zidom koje tehnikom, materijalom i dimenzijama izvedbe odudara od postojećeg.⁴⁶

_28 Detalj intervencije zapadnog dijela bastiona Priuli iz 2011. g.

Probojem Marmontove ulice fizički je dokinut integritet bedema. Prostor unutar istočnog dijela bedema, iako je davno nastao, još uvijek predstavlja nedorečeni dio povijesne jezgre Splita. Dijelovi kamenog plašta bastiona su potpuno srušeni, a iz njegove unutrašnjosti je uklonjen gotovo sav zemljani nasip.⁴⁷ Uslijed duge zanemarenosti kamen je oštećen, a mort u sljubnicama istrošen.⁴⁸ Objekti koji su izgrađeni, većinom ne odgovaraju značaju lokacije, a prilikom njihove gradnje nije se vodilo računa o tome da se očuvaju i prezentiraju ostaci baroknih zidina.⁴⁹ Na sjevernom dijelu, uz zid, postoji zona zelenila.

_29 Oštećenje lica bedema

_30 Istočni dio bedema

Unatoč oštećenju, moguća je rekonstrukcija bastiona. Njegovom obnovom, Marmontova ulica bi dobila prikladan završetak i adekvatan spoj s kazališnim trgom koji je do danas ostao neriješen.

Autorice K. Marasović i S. Perojević izradile su 2009. godine "Konzervatorski elaborat obnove zidanog dijela bedema Priuli", a iz smjernica za uređenje koje se

_31 Sačuvano zelenilo istočnog dijela bastiona Priuli

navode u tom dokumentu izdvaja se sljedeće: „Iako je bastion Priuli jako oštećen, ipak je sačuvan u tolikoj mjeri da je moguća njegova djelomična rekonstrukcija kako bi u slici grada ponovo zadobio ono mjesto koje mu po važnosti pripada. Kako je već ranije rečeno, obnova i uređenje ostataka bastiona Priuli neodvojivi su od uređenja šireg prostora kojem pripada pa ćemo se ukratko osvrnuti i na taj prostor. U skladu s važećom zakonskom regulativom (GUP i PUP) čitav ovaj prostor nalazi se u zoni za koju se predviđa izrada arhitektonsko urbanističkog natječaja (moguće je provesti i više njih, za različite dijelove, primjerice: trg pred kazalištem, zonu uz ostatke bedema na istočnoj strani Marmontove ulice te prostor zapadno i južno od zapadnog ostatka bedema Priuli). U arhitektonske projekte za pojedine objekte (novu izgradnju, rekonstrukciju ili adaptaciju) potrebno je uključiti i obnovu odgovarajućeg dijela bastiona (rekonstrukciju porušenih dijelova, prezentaciju bedema, uređenje okoliša, hortikulturno rješenje). (...) Novi sadržaji čija se izgradnja predviđa unutar bastiona po svojoj namjeni, veličini, smještaju i izgledu trebaju biti podređeni rekonstrukciji izvornog izgleda bastiona. Namjena novoizgrađenih prostora treba odgovarati značaju lokacije. Uz poslovne prostore koji se očekuju u Marmontovoj ulici, treba predvidjeti i poneki kulturni sadržaj povezan sa spomeničkim značajem baroknog bastiona.“⁵⁰

5. O GLAZBENOM OBRAZOVANJU U SPLITU

Sažetim povijesnim pregledom prikazana je važna uloga organiziranog glazbenog obrazovanja u cjelokupnom glazbenom, kulturnom i društvenom životu Splita. Stoga, za sadržaj koji potiče regeneraciju prostora istočnog dijela bastiona Priuli i povijesne jezgre Splita kao centra grada odabrana je glazbena škola.

Tradicija glazbenog obrazovanja u Splitu, uz stanovite padove i zastoje, postojana je od kraja 14. stoljeća do danas. U znanstvenom radu „Glazbeno školstvo u Splitu - od Općinske glazbene škole 1867. do Umjetničke akademije 1997.“ iz 2009. godine, autorica Ivana Tomić Ferić napravila je podjelu tog vremenskog slijeda koja će se koristiti i unutar ovog komentorskog separata:

I. razdoblje vezano uz djelokrug Crkve (od početka 15. stoljeća);

II. razdoblje stranih dominacija i privatnih inicijativa (od kraja 18. stoljeća);

III. razdoblje preporoda školstva (od II. polovine 19. stoljeća);

IV. razdoblje pada i stagnacije (u godinama Drugoga svjetskog rata 1941.-1945.);

V. razdoblje ponovnog procvata (od 1945. nadalje).⁵¹

Tijekom svih navedenih razdoblja uvjeti života i društveno-politička klima znatno utjecali na organiziranje i provedbu glazbene poduke u gradu.

Prvo razdoblje vezano je uz djelokrug Crkve (od početka 15. st.). Krajem 14., odnosno početkom 15. stoljeća tijekom završnog razdoblja komunalne autonomije, Split doseže relativno visok stupanj razvoja duhovnoga i materijalnog života. U periodu mletačke uprave (1420.-1797.) malobrojni glazbeni profesionalci, raspoređeni na mjesta katedralnih kapelnika i orguljaša, brinuli o osposobljavanju novoga, mladog naraštaja pjevača i svirača.⁵²

U drugom razdoblju prevladavaju strane dominacije i privatne inicijative (od kraja 18. stoljeća). Osnivanjem Nadbiskupijskog sjemeništa (godine 1700.), model kolektivne glazbene izobrazbe proširio se na učenike konvikta kao i na vanjske đake iz obližnjih sredina.⁵³ Reforma crkvene hijerarhije, a time i obrazovnog sustava u sjemenišnim školama započela je već uspostavom prve austrijske uprave (1797.-1806.), potom franeuske (1806.-1813.), a zatim i druge austrijske (1813.-1918.); posljedica je bila da su kapelničke i orguljaške službe u katedrali već od početka 1818. preuzimale mahom svjetovne osobe.⁵⁴ Osim toga, nesmetano su se razvijale i privatne poduke.

1867., uz potporu gradskih vlasti, s radom je započela Općinska glazbena škola koja je bila dostupna svim društvenim slojevima, bez obzira na vjersku i stalešku pripadnost.⁵⁵ S obzirom na manjak relevantnih izvora, za pretpostaviti je da se škola nije uspjela duže održati.

...32 Zgrada glazbene škole u Ulici kralja Tomislava

Treće razdoblje je vrijeme preporoda školstva (od II. polovine 19. stoljeća). Sredinom 19. st. glazbena društva (pjevačka i instrumentalna) također su nudile elementarnu glazbenu izobrazbu svojim članovima kroz različite tečajeve, a prvenstvo je pripadalo društvu Zvonimir kao najutjecajnijem žarištu glazbeno-pedagoškog djelovanja u prijelaznim desetljećima.⁵⁶ Od 1889. u njegovom sklopu otvorena je škola u kojoj se isprva poučavala glazbena teorija i pjevanje, a ubrzo zatim violina i glasovir, kontrabas i violončelo.⁵⁷ Tek nekoliko godina kasnije, škola je brojila 150 polaznika.⁵⁸

Kada se iz Pesara nakon završenog studija glazbe u Split vratio Josip Hatze i preuzeo vodstvo Zvonimirove škole.⁵⁹ Istovremeno, okupljajući učenike u svojim privatnim školama, istaknuti glazbeni stručnjaci bavili su se podukama u raznim glazbenim disciplinama.

Nakon završetka I. svjetskog rata, inicijativu glazbene poduke ponovno je preuzelo Splitsko muzikalno društvo Zvonimir. 1921. započela je s radom Zvonimirova glazbena škola, smještena u dvorištu zgrade na splitskom Dosudu.⁶⁰ Škola je djelovala do 1927.⁶¹

Od godine 1927. Zvonimirove glazbene škole izdvojile su se Jelka Karlovac i Mery Mayer - Žeželj, stvorivši vlastitu violinističko-glasovirsku školu.⁶² Iduće godine ta je ustanova prerasla u Gradsku glazbenu školu koju je pomagala Općina, a odobrilo Ministarstvo prosvjete.⁶³ Nastavni program sastojao se od stručnih predmeta (glasovir, violina, violončelo, sviranje u ansamblu, teorija glazbe, solfeggio), ritmičke gimnastike, baleta, te francuskog i njemačkog jezika.⁶⁴ Školu je prosječno pohađalo 100-150 učenika godišnje.⁶⁵ Tijekom djelovanja Gradske glazbene škole definirano je trajanje različitih obrazovnih razina: dječjeg konzervatorija (dvije godine), niže škole (četiri

godine) i srednje škole (šest godina).⁶⁶ Članci i kritike u tadašnjem splitskom dnevnom tisku svjedoče o mnogobrojnim javnim učeničkim i profesorskim nastupima, kao i o djelovanju zborova i orkestra.⁶⁷ Iznimna pozornost pridavala se koncertnim produkcijama, priredbe na kojima su se predstavljali trenutačni dosezi polaznika škole, ali i koncertnim priredbama posvećenim stvaralaštvu samo jednoga skladatelja, jednoga stilskog razdoblja ili pak nacionalnim školama. Redovito su se obilježavale obljetnice velikana glazbene povijesti, često popraćene uvodnim predavanjima, a za domaće stvaralaštvo naročito su isticali programi „Večeri naše glazbe“, s djelima samo hrvatskih skladatelja.⁶⁸

Četvrto razdoblje je vrijeme pada i stagnacije u godinama Drugoga svjetskog rata (1941.-1945.) koji je prekinuo rad Gradske glazbene škole. Nakon što je Njemačka 1941. objavila rat Kraljevini Jugoslaviji, ratna zbjivanja okupirala su Split. Povlađivanje totalitarnosti vlasti zahvatilo je sve segmente tadašnjeg kulturnog života.⁶⁹ Vlast je podupirala događaje što su ih organizirale fašističke organizacije zapostavljajući i kontrolirajući one priređivane od strane hrvatskih glazbenih društava. Intenzitet kulturnih, pa tako i glazbenih zbjivanja postaje sve rjeđi što je pridonijelo stagnaciji i zamiranju glazbenog života grada.⁷⁰

...33 Različite aktivnosti glazbene škole

1943. u Split ulaze njemačke trupe i uspostavlja se vlast Nezavisne Države Hrvatske.⁷¹ Privid sigurnosti nastojao se postići poticanjem kulturnog života, obnavljanjem nastave u školama, ali revitalizaciju duge tradicije splitskih kulturnih društava, ipak nije postignuta u ovom razdoblju.⁷²

U posljednjem, petom razdoblju, događa se ponovni procvat (od 1945. godine nadalje). Promjene u svim sferama života dogodile su se tek 1945., nakon oslobođenja. U Splitu se pojavljuje nova generacija mladih umjetnika, koji aktivno sudjeluju u obnovi gotovo ugasloga kulturnog života grada. Na čelu s Enom Grisogono započela je s djelovanjem Državna srednja muzička škola u kojoj se nudila poduka u sviranju glasovira, violine, viole, violončela i ostalih orkestralnih instrumenata, kao i poduka u pjevanju kompoziciji uz odgovarajuće teoretske glazbene discipline.⁷³ U školu je primljeno ukupno 495 učenika, a nastava je započela s održavanjem u prostorima palače Cindro, u Krešimirovoj ulici.⁷⁴

škola je prešla je u nove prostorije u Ulici I. Lučića-Lavčevića (Ulica kralja Tomislava), gdje i danas djelom radi.⁷⁵ Uz stručnu glazbenu nastavu na odjelima, uvedena je općeobrazovna nastava na razini srednjih škola i osnovan je baletni studio (djelovao je samo nekoliko godina).⁷⁶

Od 1948./49. školske godine ustalila se većina današnje strukture škole - šest razreda niže, dva pripremna (danas - razredi za odrasle) i četiri razreda srednje škole.⁷⁷ U nastavnom programu, zastupljeni su odjeli za klavir, gudačke i puhačke instrumente, pjevanje i teoretske predmete te odjel za narodne i popularne instrumente (harmonika i gitara).⁷⁸ S povećanjem broja odjela i učenika, pokazala se potreba za prostornim proširenjem škole, što je i omogućeno uz pomoći Općine i Brodogradilišta Split. 1965./66. škola je dobila prostorije u novoizgrađenom dijelu uz dom Brodogradilišta u Ulici graničara (Trg hrvatske bratske zajednice) gdje djeluje i danas.⁷⁹

Skupština općine Split, na sjednici od 2. srpnja 1964., donijela je odluku o promjeni naziva škole u Muzička škola Josip Hatze u Splitu.⁸⁰

Kontinuirani razvoj svih djelatnosti ustanove vidljiv je kroz sljedeće događaje: „1966./67. Škola je osnovala Muzičko zabavište za predškolsku djecu; vodila je stručno-pedagoški nadzor nad radom muzičkih škola u Drnišu, u Komiži na otoku Visu, osnovala je područna odjeljenja u Šibeniku, Pločama, Trogiru, Makarskoj, na otocima; 1968./69. otvorila je Odjel za balet i ritmiku, počevši od I. razreda niže škole s obilgatom nastavom solfeggia i klavira, a prema programu propisanom za baletne škole; stalno je povećavala broj internih i javnih produkcija; sudjelovala je u manifestacijama od općeg i društvenog značenja, i, dakako, postizala zapažene rezultate na brojnim internim, republičkim, savezima, regionalnim i državnim natjecanjima; organizirala je gostovanja i razmjene učenika - s Pragom, Zagrebom, Dubrovnikom, Zadrom; od 1971./72. pri Školi je osnovano područno odjeljenje Muzičke akademije u Zagrebu s dvogodišnjim studijem glasovira (tek od 1979./80. započeo je četverogodišnji), a od rujna 1974. utemeljen je i Odjel za gudače.“⁸¹

Danas Glazbena škola Josipa Hatzea izvodi glazbeni program za predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski uzrast. Osim u Splitu, djeluje u još devet dislociranih odjela; u Postirama, Supetru i Bolu na otoku Braču, u Hvaru, Jelsi i Starome Gradu na Hvaru, na otoku Visu, u Kaštelima i Trogiru.⁸³

...34 Zgrada glazbene škole - Trg hrvatske bratske zajednice

Osim obrazovanja djece i mladih, Glazbena škola Josipa Hatzea obogaćuje i pokreće kulturnu scenu Grada Splita. Na svojim internetskim stranicama Škola navodi sljedeće aktivnosti: „u Glazbenoj školi Josipa Hatzea već 22 godine održava Međunarodno natjecanje mladih glazbenika Daleki akordi. U posljednjem desetljeću Škola je i jedan od organizatora ciklusa Umjetnost bez granica, koji se od 2009. održava svake posljednje nedjelje u mjesecu u Galeriji Ivana Meštrovića. Uz to, Škola je producirala izvedbu barokne opere Didona i Eneja 2011. te praiizvedbu mjuzikla Roko, Roko, tatino oko 2016. u HNK Split, kao i izvedbu na 57. međunarodnom dječjem festivalu u Šibeniku 2017., gdje su po prvi put učenici neke škole samostalno izveli mjuzikl kao svirači, pjevači, plesači i glumci. Učenici škole suradnici su i sudionici brojnih koncertnih i opernih izvedbi u splitskom HNK, gdje je škola uz suradnju splitskog HNK pokrenula i projekt Filharmonija budućnosti, u sklopu kojeg učenici sviraju uz profesionalne glazbenike kazališne kuće.“⁸⁴

...35 Sudjelovanje učenika glazbene škole na Splitskom ljetu 2019. g.

Kako se trenutno nastava odvija na više lokacija i u neodgovarajućim uvjetima, postoji velika potreba za objedinjenjem prostora za održavanje nastave, ali i pripremu i izvedbu programa vezanih za glazbu i ples. U skladu s razmišljanjima navedenim u prethodnim poglavljima, smještanjem jedinstvenog prostora glazbene škole na lokaciju istočnog dijela bastiona Priuli omogućio bi se priljev različitih dobnih skupina u povijesnu jezgru Splita te regeneracija tog prostornog sklopa koji bi koji bi novim javnim sadržajima nedvojbeno obogatilo život grada.

ZA K LJU ČA K

6. ZAKLJUČAK

Posljednjih nekoliko desetljeća dolazi do intenzivnog razvoja turizma u urbanim sredinama, a nedostatak planskog pristupa očituje u brojnim posljedicama u prostoru koje ostavlja masovni turizam. Kao posljedica overtourisma, u gradovima dolazi do promjene sustava društvenih vrijednosti, gubitka identiteta grada i gubitka osjećaja pripadnosti kod domaćeg stanovništva. Za očuvanje integriteta i autentičnosti tih destinacija nužno je sustavno i plansko upravljanje razvojem grada u skladu s njegovim povijesnim, kulturnim i prostornim obilježjima. Integracija turizma u društvene i ekonomske procese gradova izazov je za sve nositelje razvojnih odluka i procesa. Način života lokalnog stanovništva predstavlja jednu od odrednica kulturnog identiteta turističkih destinacija, stoga se lokalno stanovništvo treba smatrati ključnim dionikom u njihovom razvoju. Povećanjem kvalitete života lokalnog stanovništva te zadržavanjem i obogaćivanjem života u gradskim centrima omogućit će sve ono što novi trendovi u turizmu zagovaraju: lokalne i autentične doživljaje te interakciju s lokalnim stanovništvom.

Prostor splitske povijesne gradske jezgre je gusto gradsko tkivo s više urbanih funkcija koje okuplja velik broj dionika i pod stalnim je utjecajem različitih povijesnih i društvenih promjena pa se unutar njega najviše osjećaju posljedice overtourisma. Posljednjih godina, društveni, politički i tržišni uvjeti rezultirali su ubrzanom dinamikom prostornih procesa i kompleksnim upravljačkim problemima. Kontinuiranim i nekontroliranim rastom smještajnih kapaciteta (posebno u domeni privatnog iznajmljivanja), visokim cijenama nekretnina i usluga za prosječan standard građana, iseljavanjem stanovnika, prenamjenom poslovnih prostora isključivo za turističke potrebe i njihovim korištenjem samo u razdoblju turističke sezone, skromnim, gotovo nikakvim ulaganjem u društvenu infrastrukturu i javne sadržaje za stanovnike te izmještanjem obrazovnih ustanova u druge dijelove grada, funkcija centra grada, koju povijesna jezgra tradicionalno obnaša, bitno je smanjena. Kako bi se izbjegla daljnja devastacija povijesne jezgre kao „živog“ spomenika i osigurao njezin kontinuitet koji je od iznimne važnosti za građane Splita, kao i kontinuitet razvoja njene urbanističke

strukture, potrebno je pomiriti više različitih interesa koji su dijelom komplementarni, a dijelom konfliktni. Očuvanje centra grada za potrebe građana, bolji uvjeti za poslove temeljene na turističkim resursima, zaštita i obnova graditeljske baštine, potrebe stanara za boljim životnim uvjetima i potrebe turista i posjetitelja da ispune vlastita očekivanja od turističke destinacije, treba obuhvatiti i uravnotežiti. Pri tome, glavni cilj trebao bi biti čuvanje tradicionalne funkcionalne raznovrsnost i privlačnosti povijesne gradske jezgre, kako stanovnicima grada Splita tako i turistima.

Osvrtom na splitske javne prostore i sadržaje u centru grada, uočen je nedostatak onih koji bi privukli stanovnike iz ostalih dijelova grada u povijesnu jezgru. Također, postoji više prostornih cjelina unutar jezgre koje nisu do kraja definirane i uređene, odnosno čiji potencijal nije iskorišten. Za njihovo uređenje nužno je usuglasiti potrebu za zaštitom i očuvanjem baštine s potrebom za prilagodbom sve evidentnijim razvojnim zahtjevima Splita. Jedan od takvih sklopova je prostor istočnog dijela bastiona Priuli, koji je i tema ovog diplomskog rada. S obzirom na lokaciju i potrebe Splita, prijedlog projektnog programa je glazbena škola s dodatnim sadržajima, a s premisom ključne uloge obrazovnih i kulturnih ustanova u procesu regeneracije centra grada. Zbog porasta cijena nekretnina u povijesnoj jezgri i velikog interesa za njihovu komercijalnu eksploataciju, kompliciranih vlasničkih odnosa te slabih infrastrukturnih uvjeta, mogućnost realizacije ovakvog sadržaja, na ovoj lokaciji je malo vjerojatna. Ipak, razmišljanja i preispitivanja unutar ovakvih koncepata mogu nam poslužiti kao podloga za neka buduća rješenja u perspektivnijim vremenima.

Popis literature

- UNWTO Overtourism? Understanding and Managing Urban Tourism Growth beyond Perceptions, Webinar , 2019. <http://www2.unwto.org/>
- UNWTO i IPSOS, Global survey on the perception of residents towards city tourism: impact and measures, Executive Summary , 2019. <http://www2.unwto.org/>
- WTTC i McKinsey & Company Coping with success managing overcrowding in tourism destinations, 2017. <https://www.wttc.org/>
- KOENS, Ko, POSTMA, Albert i PAPP, Bernadett Overtourism Overused? Understanding the Impact of Tourism in a City Context, 2018. <https://www.researchgate.net/>
- PANAYIOTOPOULOS, Aggelos i PISANO, Carlo Overtourism Dystopias and Socialist Utopias: Towards an Urban Armature for Dubrovnik, Tourism Planning & Development, 2019. <https://www.researchgate.net/>
- Austrian hotelier association i Roland Berger Protecting your city from overtourism, European city tourism study , 2018.
- ARCOS PUMAROLA, Jordi i IMBERT-BOUCHARD RIBERA, Daniel II Smart tourism congress Barcelona CETT-UB, 2018. <https://www.cett.es/>
- Turistička zajednica Grada Splita <https://visitsplit.com/> [06.04.2020.]
- Državni zavod za statistiku, <https://www.dzs.hr/> [06.04.2020.]
- Turistička zajednica Grada Splita Prijedlog financijskog plana i programa rada Turističke zajednice Grada Splita za 2019. godinu, 2018. <https://visitsplit.com/>
- Turistička zajednica Grada Splita - Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu, grupa autora Strateški marketinški plan destinacije Split 2017 - 2022, 2017. <https://visitsplit.com/>
- Grad Split - grupa autora Plan upravljanja povijesnim kompleksom Splita s Dioklecijanovom palačom, 2015. <https://www.split.hr/>
- MARASOVIĆ, Katja i PEROJEVIĆ, Snježana Konzervatorski elaborat obnove zidanog dijela bedema Priuli , 2009., Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet, Zavod za graditeljsko naslijeđe, Mediteranski centar za graditeljsko naslijeđe u Splitu, Zagreb
- BULIMBAŠIĆ, Sandi, BELAMARIĆ, Joško i NIKŠIĆ, Goran Obnova bastiona Priuli: konzervatorska studija sa smjernicama za izradu Detaljnog plana uređenja, 2003., Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel u Splitu, Split
- ŠONJIĆ, Pavica Marmontova ulica u Splitu: Povijesni, urbanistički i konzervatorski aspekti, Diplomski rad , 2013., Sveučilište u Zagrebu Filozofski fakultet, Zagreb <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/>
- DUPLANČIĆ, Arsen Splitske zidine u 17. i 18. stoljeću, 2007., Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturnu baštinu, Zagreb
- MULJAČIĆ, Slavko Od bastiona Bernardi do Vid Morpugove poljane, Baština 14/19: 179 - 192, 1989. <https://hrcak.srce.hr/>
- MULJAČIĆ, Slavko Studija o prostornom razvoju Marmontove ulice u Splitu, s posebnim osvrtom na građevinski sklop uz Obrov (1807-1989.), Baština 15/20: 119 - 134, 1990. <https://hrcak.srce.hr/>
- MULJAČIĆ, Slavko Izgradnja Splita 1944. - 1969., Urbs 8, 1969., Urbanistički biro Split, Split
- Urbanistički biro Split - grupa autora Urbs 6, 1966., Urbanistički biro Split, Split
- PIPLOVIĆ, Stanko Urbani razvitak Splita između dva svjetska rata, Vladan Desnica i Split 1920. - 1945. Zbornik radova sa znanstvenog skupa Desničini susreti 2014., 2015., Filozofski fakultet u Zagrebu, Zagreb
- SAPUNAR, Ante Prostor i svjetlo Piture, Kulturna baština 20/28: 231 - 248, 1997. <https://hrcak.srce.hr/>
- KEČKEMET, Duško Sačuvajmo gradske bedeme, Borba za grad , 2002., Društvo arhitekata Split i Marjan tisak, Split
- TUŠEK, Darovan Arhitektonski natječaji u Splitu: 1945. - 1995., 1996., Biblioteka Društva arhitekata Split, Split
- Društvo inženjera i tehničara - grupa autora Zbornik Društva inženjera i tehničara u Splitu, 1958., Društvo inženjera i tehničara, Split
- TOMIĆ FERIĆ, Ivana Glazbeno školstvo u Splitu - od Općinske glazbene škole 1867. do Umjetničke akademije 1997., Baština 35 283-302, 2009. <https://hrcak.srce.hr/>
- Glazbena škola Josip Hatze, <http://www.gsjh.hr/> [06.04.2020.]

PRO J EKT NO RJE ŠENJ E

GLAZBENA ŠKOLA U SPLITU

AKADEMSKA GODINA: 2019./2020. | LJETNI DIPLOMSKI ROK

STUDENTICA: MARINA CAREVIĆ

MENTOR: PROF. ART. DARIO GABRIĆ

SADRŽAJ:

1. SITUACIJA

- 1.1. Analiza situacije
- 1.2. Situacije M1:500

2. KONCEPT

- 2.1. Opis koncepta

3. TLOCRTI

- 3.1. Tlocrt prizemlje, tlocrti katova, tlocrt krova M 1:200

4. PRESJECI

- 4.1. Presjek A-A, B-B, C-C M 1:200

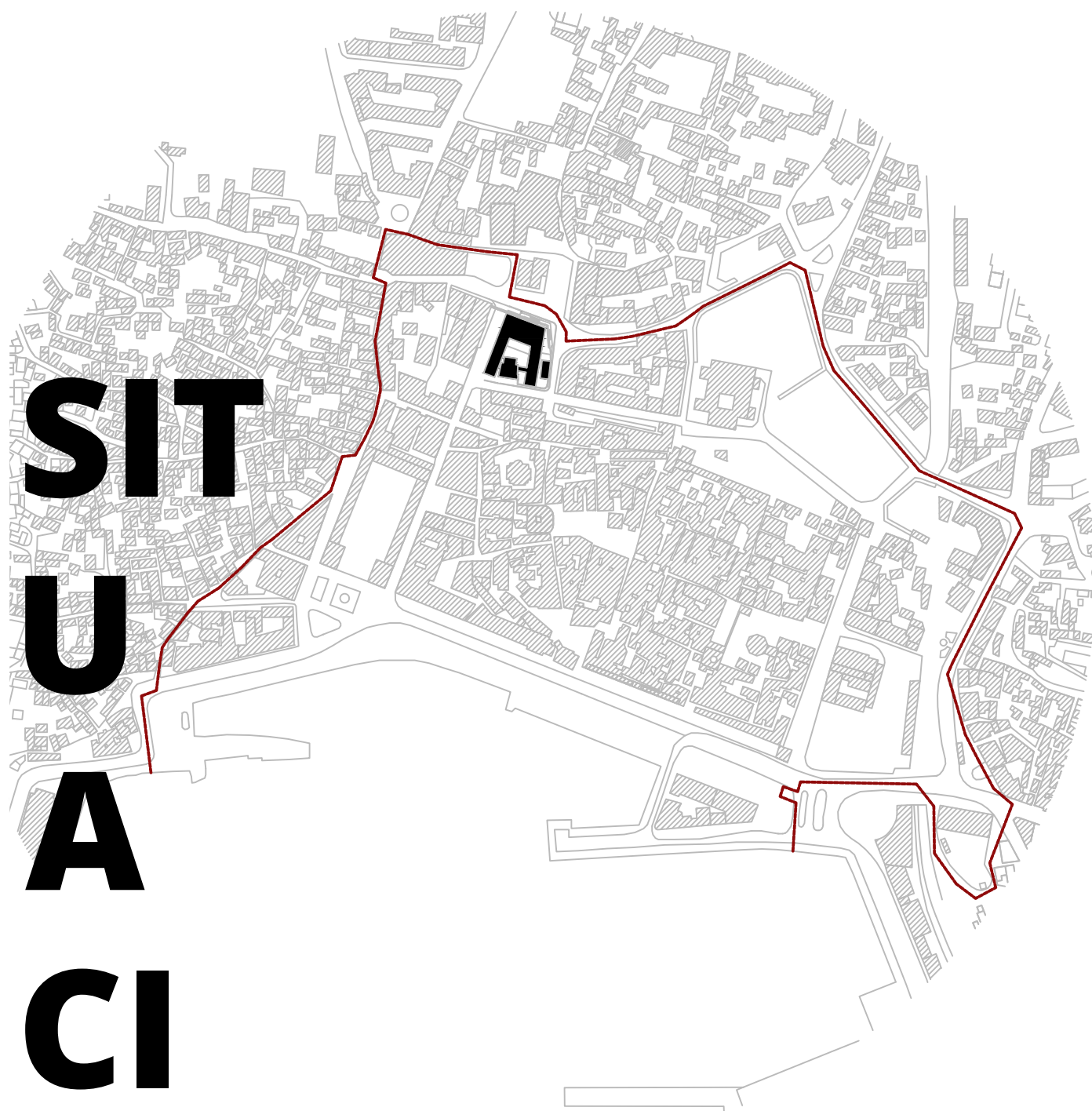
5. PROČELJA

- 5.2. Pročelje jug, sjever, zapad, istok M 1:200

6. KONSTRUKCIJA

7. VIZUALIZACIJA

SIT U A CI JA

- granice jezgre
- lokacija

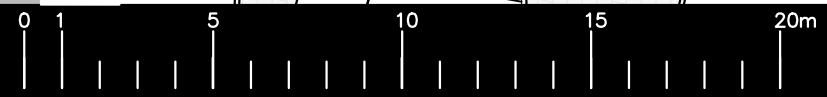
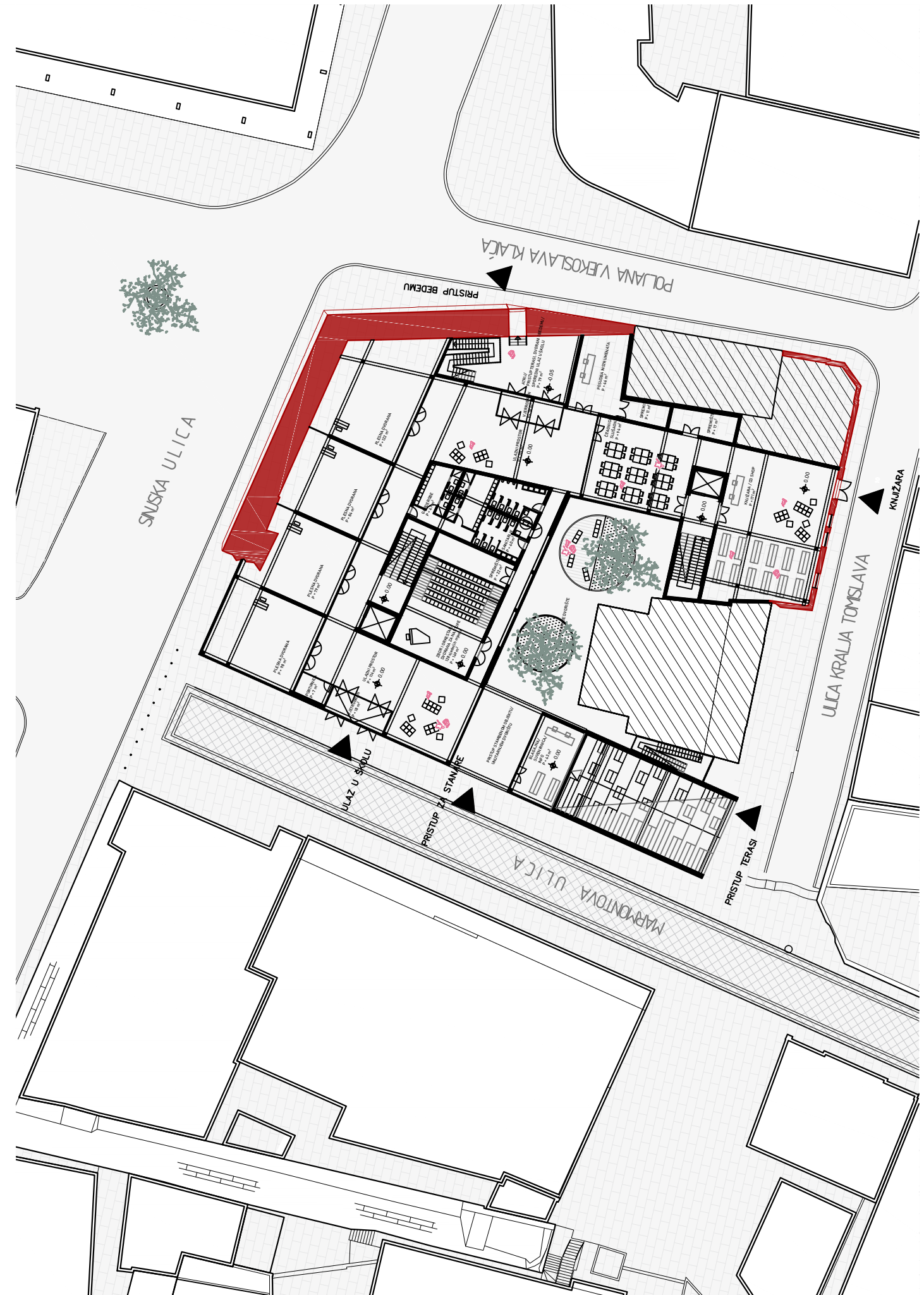
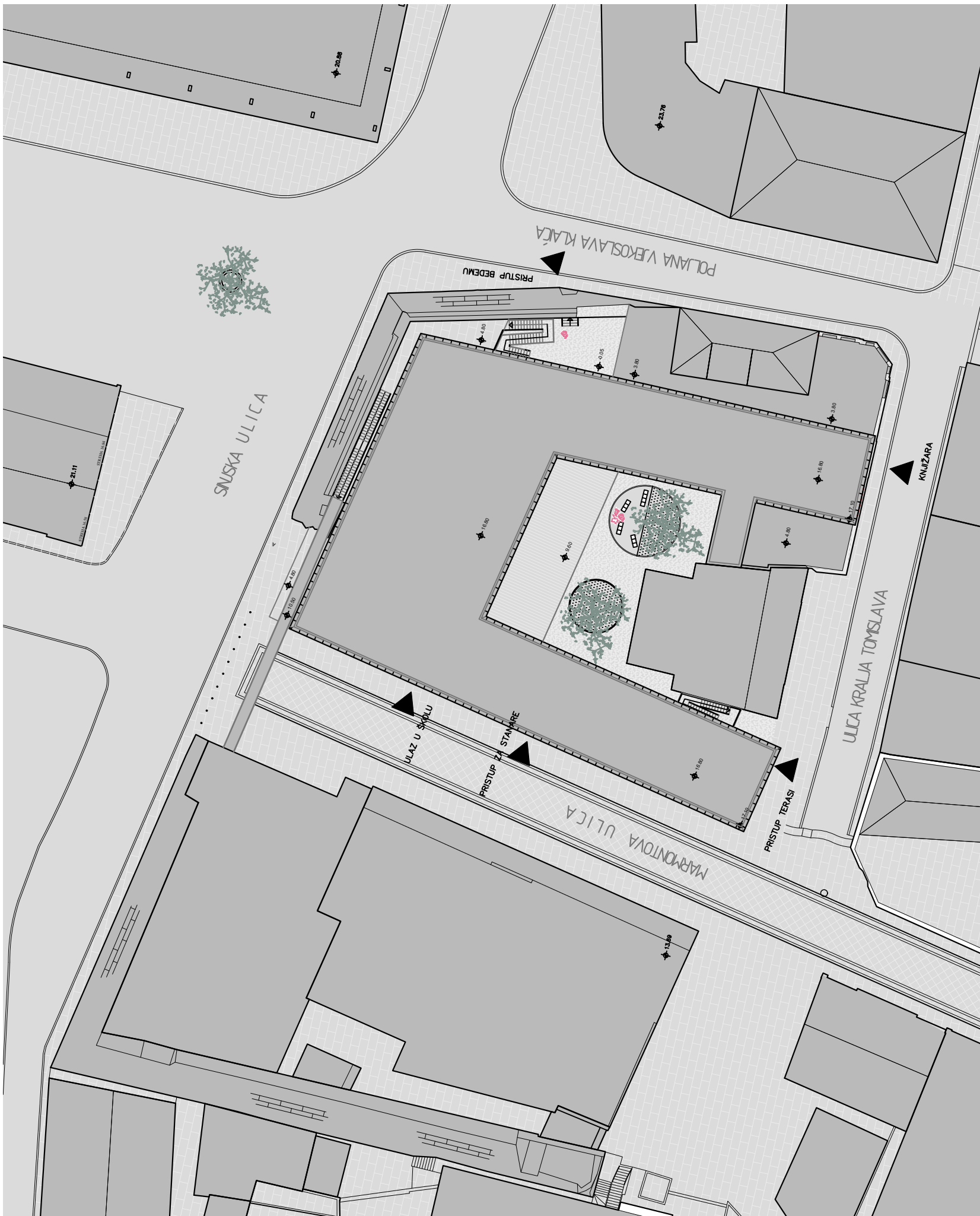
1.1. Analiza situacije

Odabrana lokacija smještena je u središtu grada, unutar granica njegove povijesne jezgre. Okružena je trima pješačkim (Marmontova ulica, Ulica kralja Tomislava i Poljanom Vjekoslava Klaića) i kolno - pješačkom Sinjskom ulicom unutar koje se odvija javni gradski prijevoz.

Zbog izrazito frekventnog područja, na lokaciji su vidljivi tragovi različitih povijesnih perioda, što je detaljnije obrađeno kroz temu odabranog područja.

Zbog nedostatka detaljnih nacrti postojećih objekata te narušavanja njihovog izgleda raznim nadogradnjama i neodržavanjem tijekom vremena, zadržana su samo dva objekta kojima je primarna funkcija stanovanje dok im u prizemljima poslovni prostori.

Također, osim istočnog dijela zida bedema, ostavljen je i jugoistočni kameni zid kako bi se ispoštovala granica bloka i održala povijesna slojevitost lokacije.

M_1:500

SITUACIJA

KO N CE P T

2.1. Opis koncepta

Nastava glazbene škole trenutno se odvija na više lokacija te je osnovni cilj ovog projekta sjediniti sve sadržaje na jednom mjestu.

Glazbenu školu pohađaju i sudjeluju u njenom radu različite generacije pa je s razlogom za nju odabrana lokacija u centru grada kako bi se povećala svakodnevna cirkulacija građana u njegovom središtu.

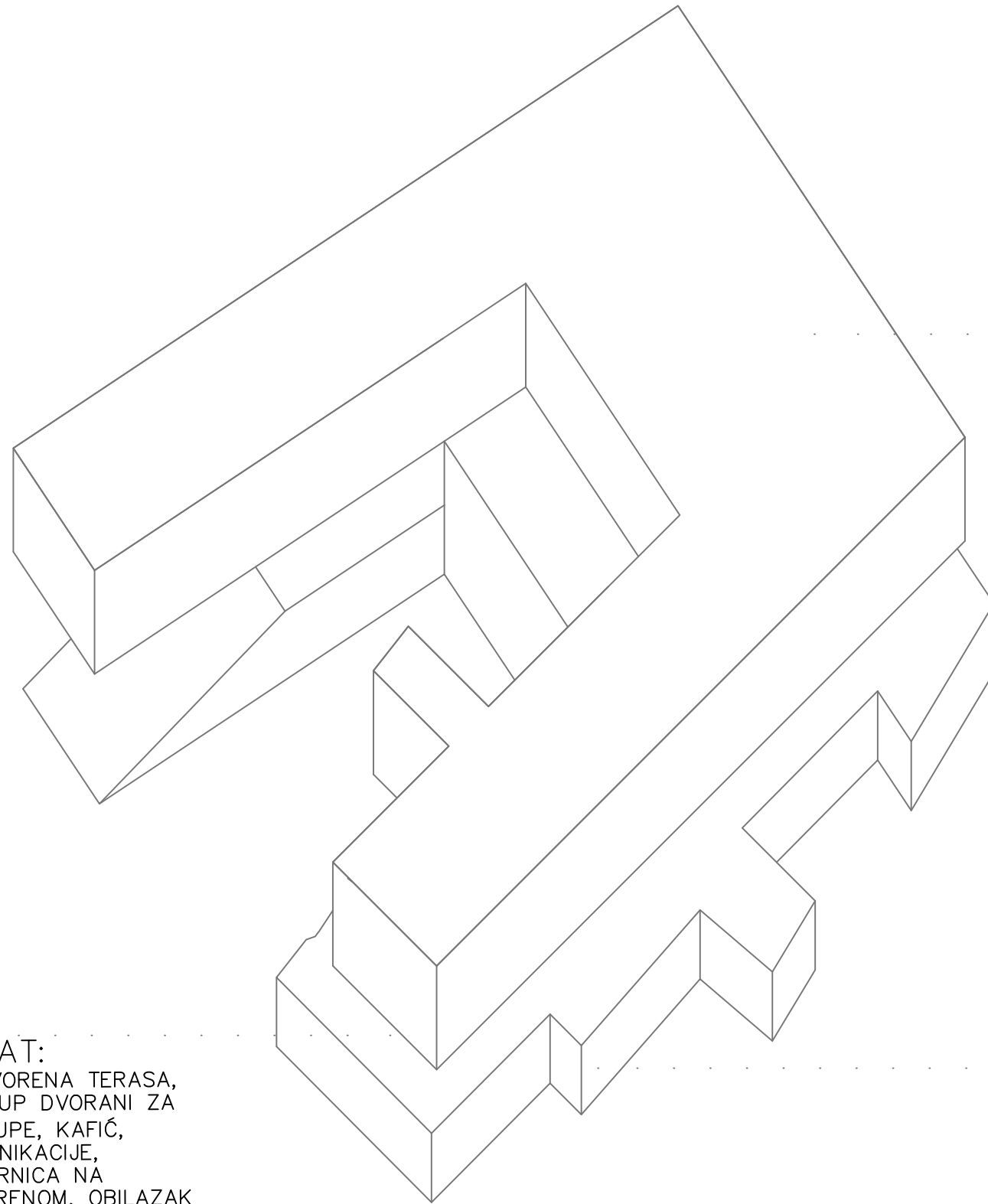
Specifičan program i način održavanja nastave u glazbenoj školi omogućuje "naslanjanje" dodatnih prostora i sadržaja koje mogu koristiti ostali građani, ali i njihovi posjetitelji pa je iz toga proizašao koncept građevine.

Zbog zadržavanja stanovnika u gradskoj jezgri, unutar parcele zadržana su dva postojeća stambena objekta i formirano je unutarnje dvorište koje je zbog svog intimnijeg ambijenta prvenstveno namjenjen stanarima.

Prizemlje osim ulaza u školu i baletnih dvorana, sadrži knjižaru s čitaonicom i slušaonicom te dvoranu za nastupe.

Etaža iznad pristupa se preko stubišta/tribina iz Marmontove ulice, ali i s istoka kroz zid bedema. Ona je u potpunosti otvorena svim građanima i služi kao mjesto za odmor, ispijanje kave, druženje, obilazak bedema i koncerte i predatave na otvorenom. Također, kroz kafić i foaje ima pristup dvorani za nastupe. Ova etaža poput reza dijeli polujavno prizemlje i potpuno zatvoren u mrežu gornji volumen unutar kojeg se nalaze učionice, kabineti i administrativni uredi.

Kao referenca na projekt ing. Kalogjere zapadna i istočna strana bedema povezane su metalnim mostom koji bi obilazak zidina učinio atraktivnijim, ali i potaknuo razvijanje drugih javnih sadržaja na zapadnom dijelu.

II. I III. KAT:
- GLAZBENI I GIMNAZIJSKI
ODJEL, ZBORNICA, UREDI

I. KAT:
- OTVORENA TERASA,
PRISTUP DVORANI ZA
NASTUPE, KAFIĆ,
KOMUNIKACIJE,
POZORNICA NA
OTVORENOM, OBILAZAK
BEDEMA

PRIZEMLJE:
- ULAZNI PROSTOR,
BALETNE DVORANE, ZBOR
I ORKESTAR, MEDIJATEKA,
KNJIŽARA I CD SHOP,
ČITAONICA I SLUŠAONICA

KONCERT ODMOR IZLOŽBA KAVA KINO ZABAVA PREDSTAVA

**T
LO
C
R
TI**

PLESNA DVORANA
P = 98 m²

PLESNA DVORANA
P = 79 m²

PLESNA DVORANA
P = 84 m²

PLESNA DVORANA
P = 122 m²

PORTIRNICA
P = 7 m²

VJEROBRAN
P = 18 m²

ULAZNI PROSTOR
P = 114 m²

ZBOR I ORKESTAR/
DVORANA ZA NASTUPE
128 sjedećih mjesa
P = 149 m²

GARDEROBE
P = 47 m²

SPREMIŠTE
P = 22 m²

SANITARIJE
P = 40 m²

ULAZNI PROSTOR
P = 115 m²

VJEROBRAN
P = 18 m²

ATRIJ/
PRISTUP TERASI, DVORANI I BEDEMU/
SPOREDNI ULAZ U ŠKOLU
P = 79 m²

PRISTUP STAMBENOM OBJEKTU/
UNUTARNJEM DVORIŠTU

UNUTARNJE DVORIŠTE

POSUDBA INSTRUMENTATA
P = 46 m²

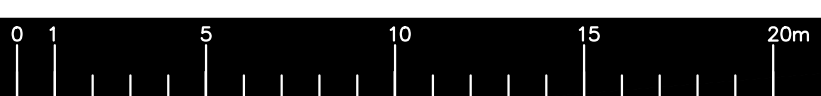
BLAGAJNA/
SUVENIRNICA/
INFO
P = 67 m²

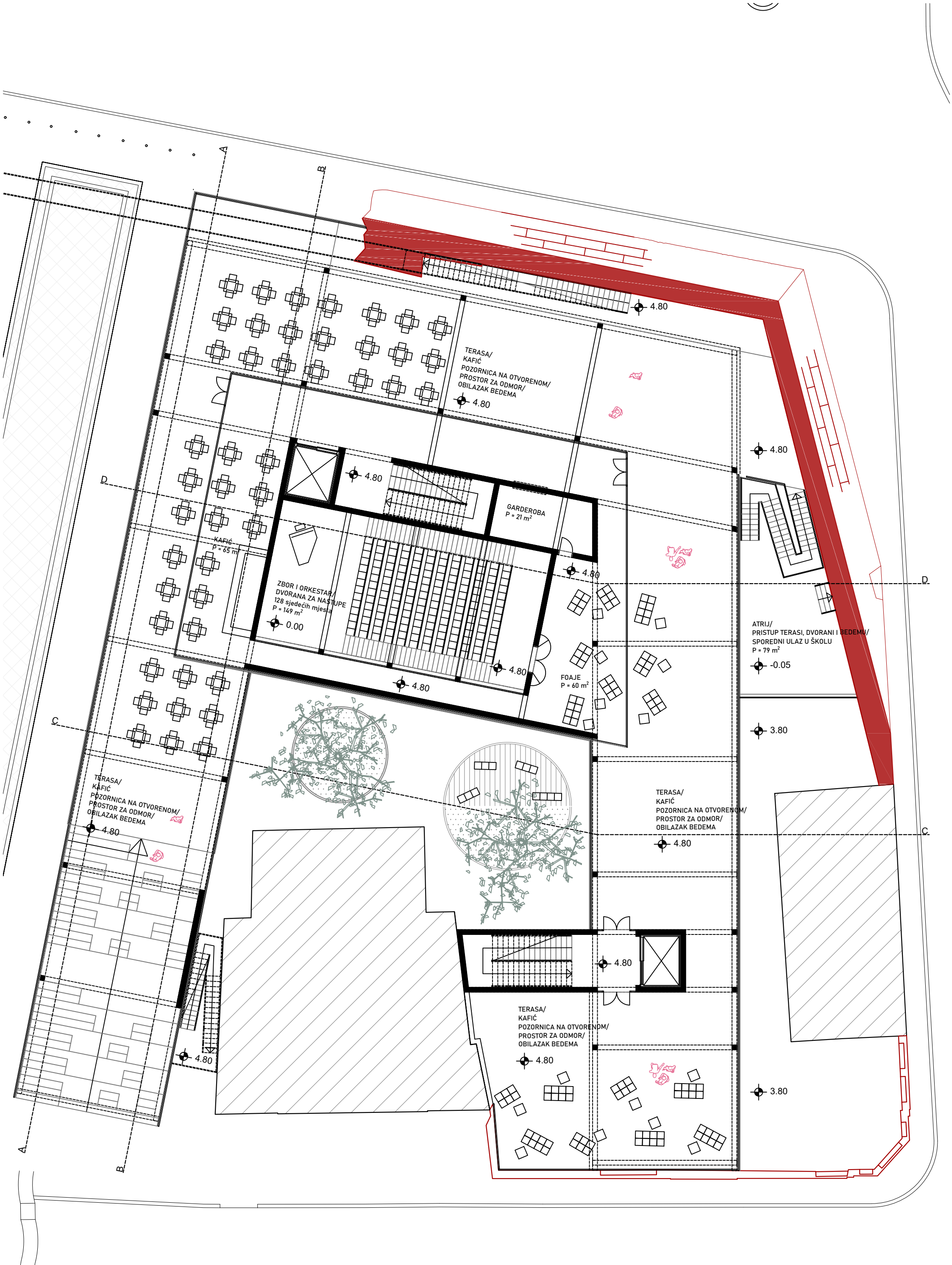
ČITAONICA
SLUŠAONICA
P = 94 m²

SPREMIŠTE
P = 11 m²

SPREMIŠTE
P = 17 m²

KNJIŽARA / CD SHOP
P = 171 m²

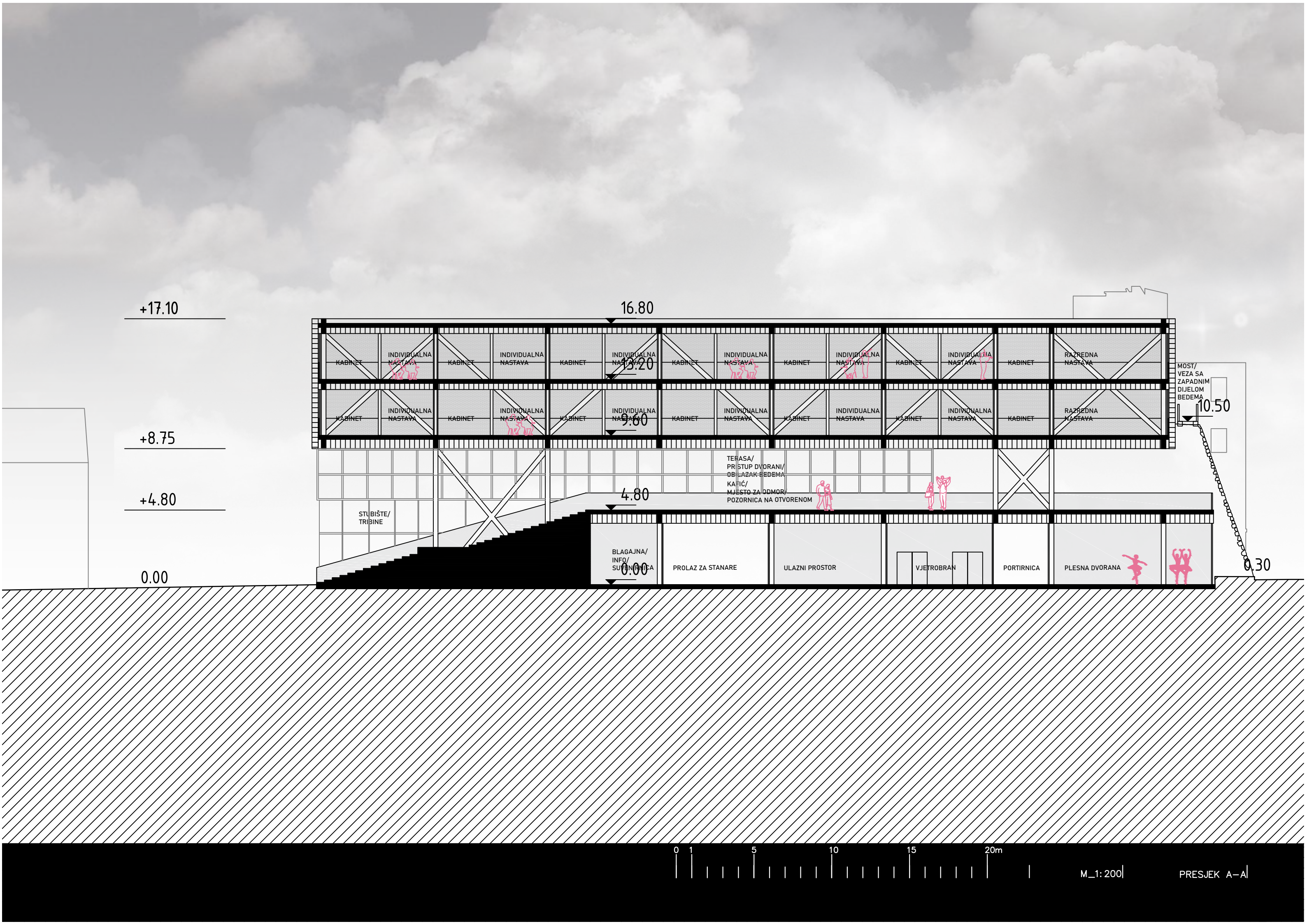

M_1: 200

TLOCRT KROVA

**PR
E
SJ
E
CI**

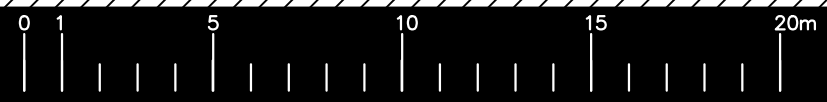
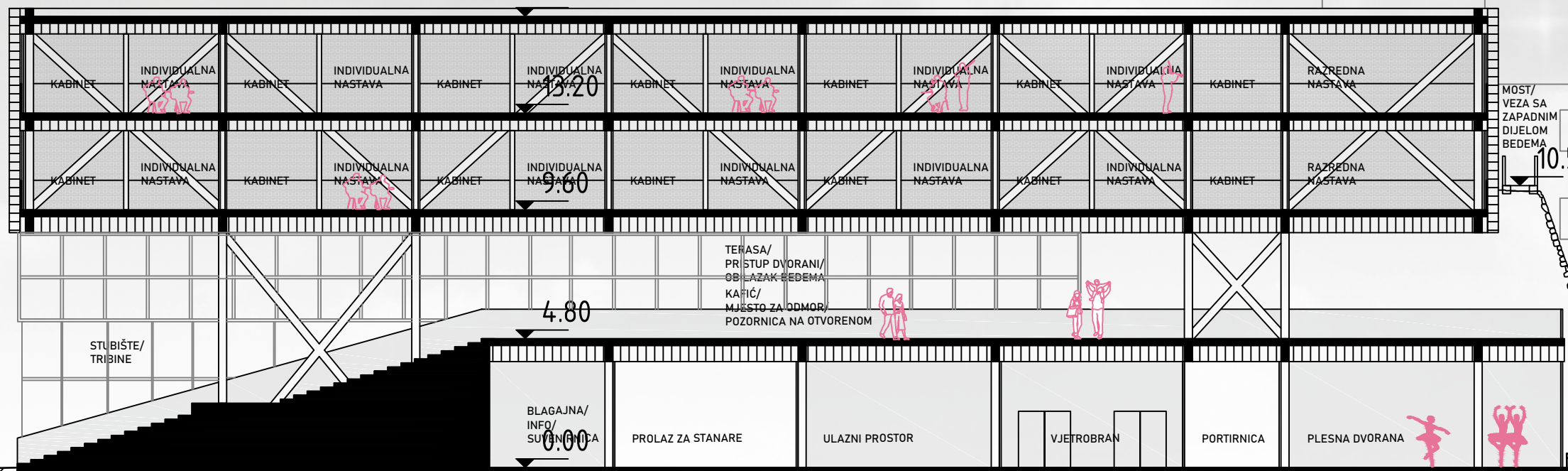
+17.10

16.80

+8.75

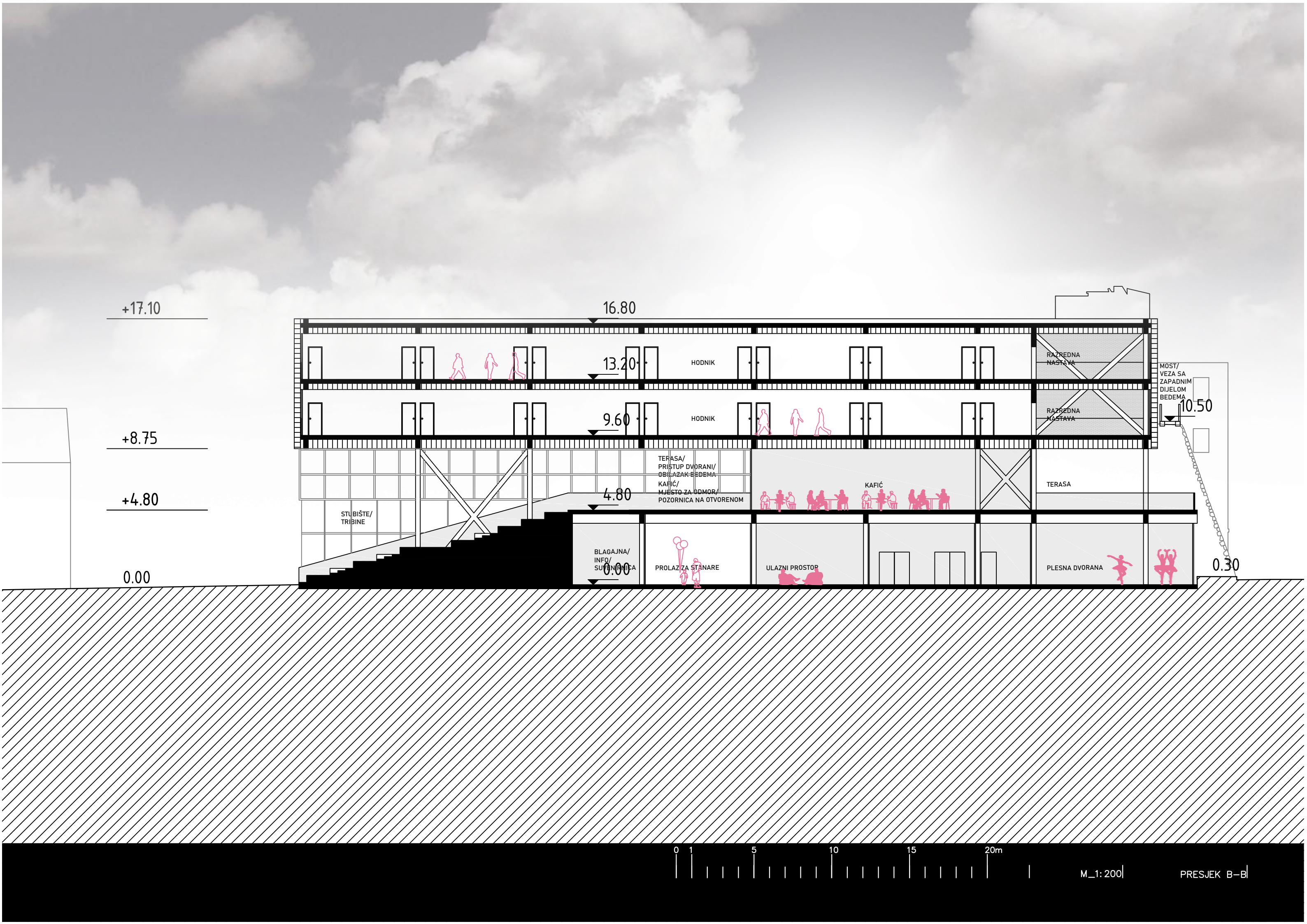
+4.80

0.00

M_1:200

PRESJEK A-A

+17.10

16.80

13.20

HODNIK

RAZREDNA NASTAVA

+8.75

9.60

HODNIK

RAZREDNA NASTAVA

+4.80

4.80

TERASA/
PRISTUP DVORANI/
OBILAZAK BEDEMA
KAFIĆ/
MJEŠTO ZA ODMOR/
POZORNICA NA OTVORENOM

KAFIĆ

TERASA

STUBIŠTE/
TRIBINE

0.00

0.00

BLAGAJNA/
INFO/
SUŠNARNA

PROLAZ ZA STANARE

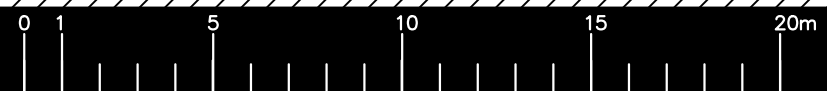
ULAZNI PROSTOR

PLESNA DVORANA

MOST/
VEZA SA
ZAPADNIM
DIJELOM
BEDEMA

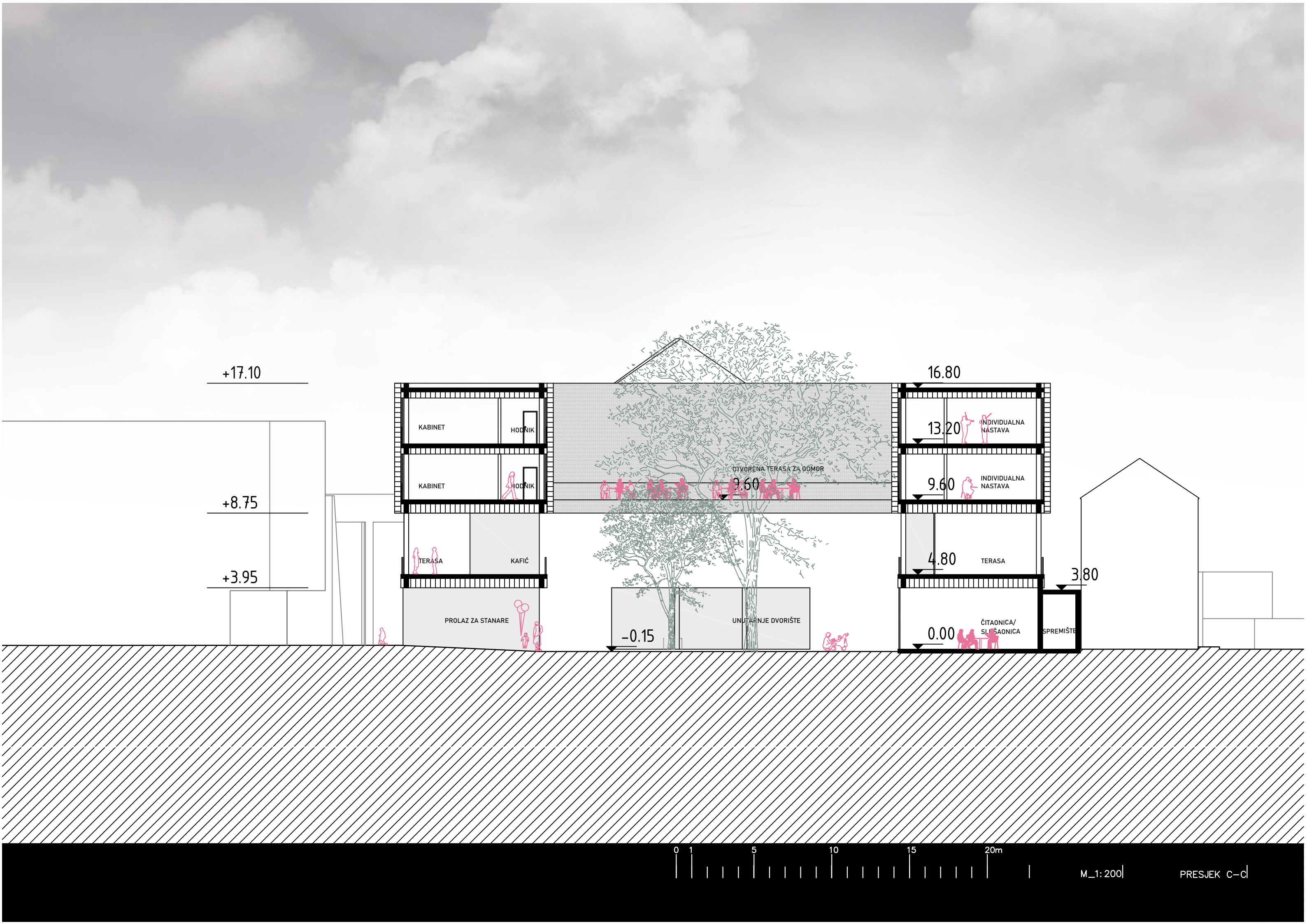
10.50

0.30

M_1:200

PRESJEK B-B

+17.10

+8.75

+3.95

KABINET

HODNIK

KABINET

HODNIK

TERASA

KAFIĆ

PROLAZ ZA STANARE

OTVORENA TERASA ZA DORMOR

9.60

-0.15

UNUTARNJE DVORIŠTE

16.80

13.20

INDIVIDUALNA NASTAVA

9.60

INDIVIDUALNA NASTAVA

4.80

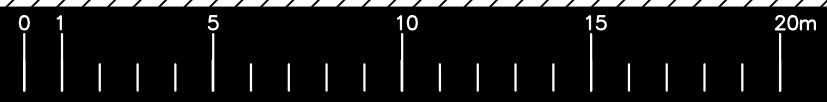
TERASA

3.80

0.00

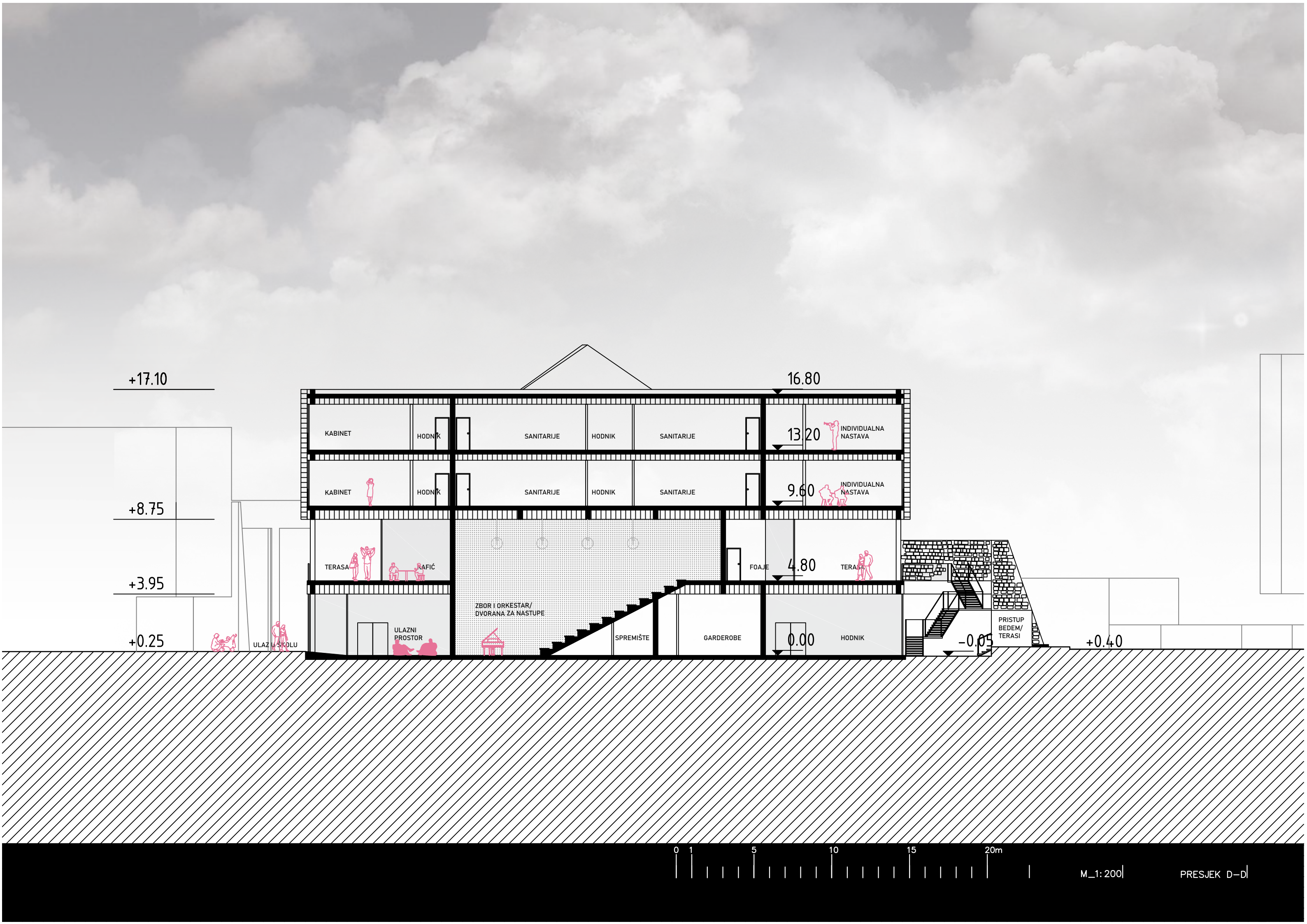
ČITAONICA/
SLUŠAONICA

SPREMIŠTE

M_1:200

PRESJEK c-d

+17.10

+8.75

+3.95

+0.25

16.80

13.20

9.60

4.80

0.00

-0.05

+0.40

KABINET

HODNIK

SANITARIJE

HODNIK

SANITARIJE

INDIVIDUALNA NASTAVA

KABINET

HODNIK

SANITARIJE

HODNIK

SANITARIJE

INDIVIDUALNA NASTAVA

TERASA

KAFIĆ

FOAJE

TERASA

ZBOR I ORKESTAR / DVORANA ZA NASTUPE

SPREMIŠTE

GARDEROBE

HODNIK

PRISTUP BEDEM / TERASI

ULAZ U ŠKOLU

ULAZNI PROSTOR

0 1 5 10 15 20m

M_1:200

PRESJEK D-D

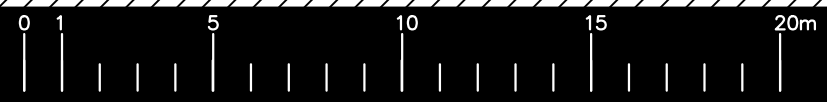
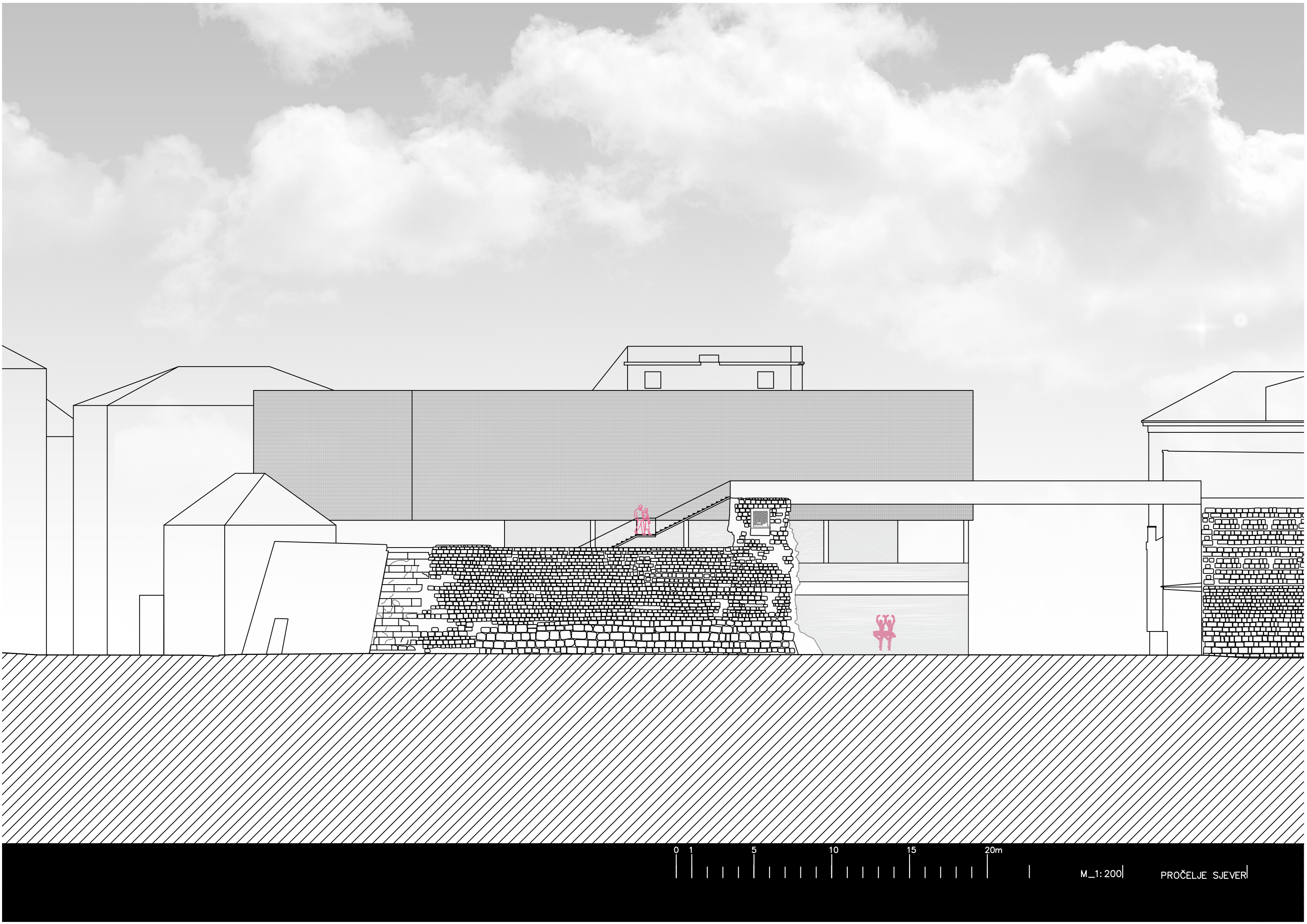
**P
R
OČ
E
LJA**

0 1 5 10 15 20m

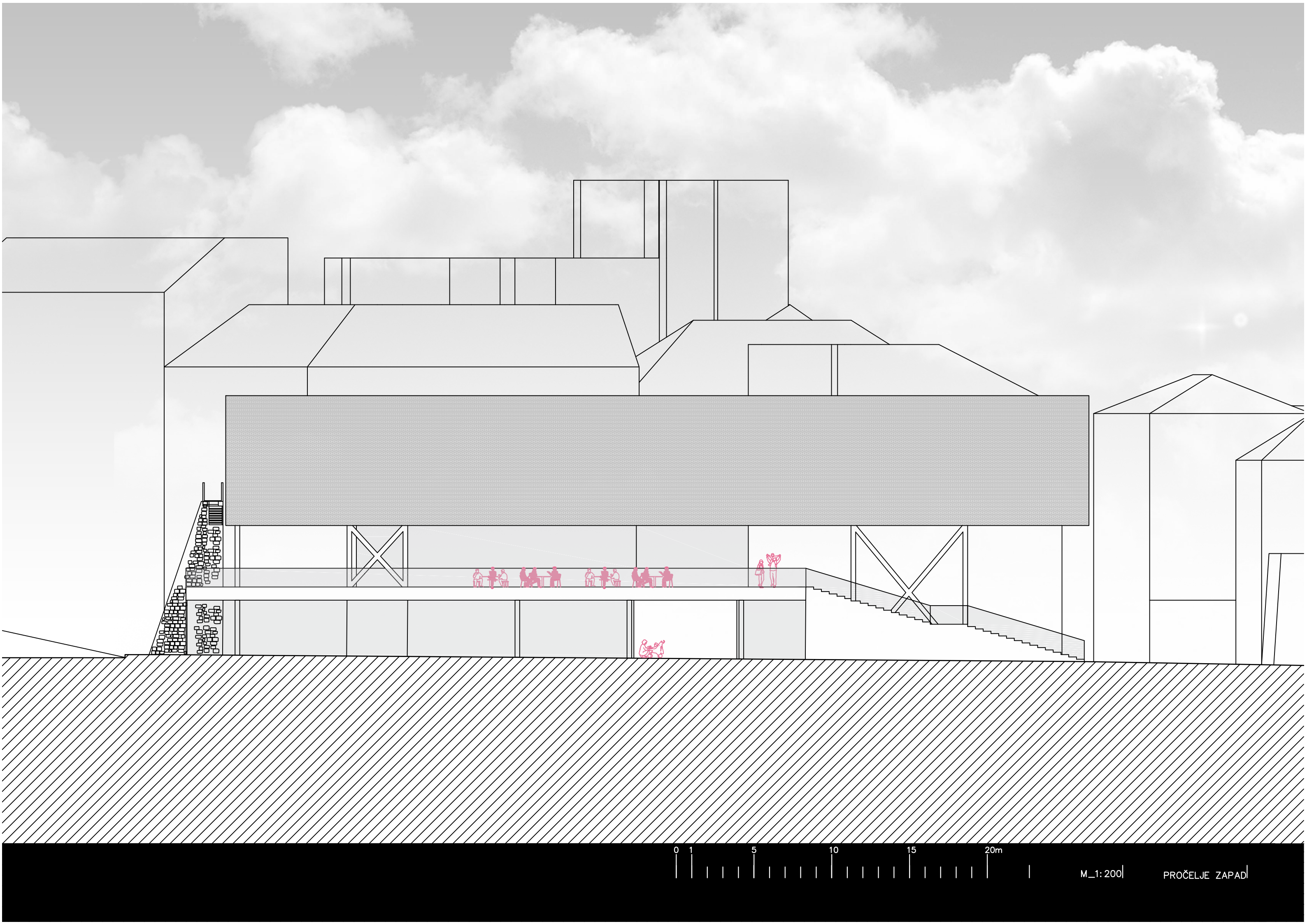
M_1:200

PROČELJE JUG

M_1:200

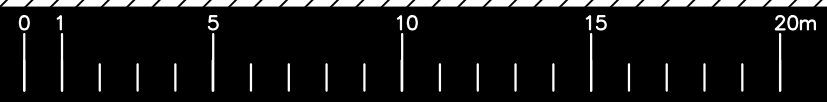
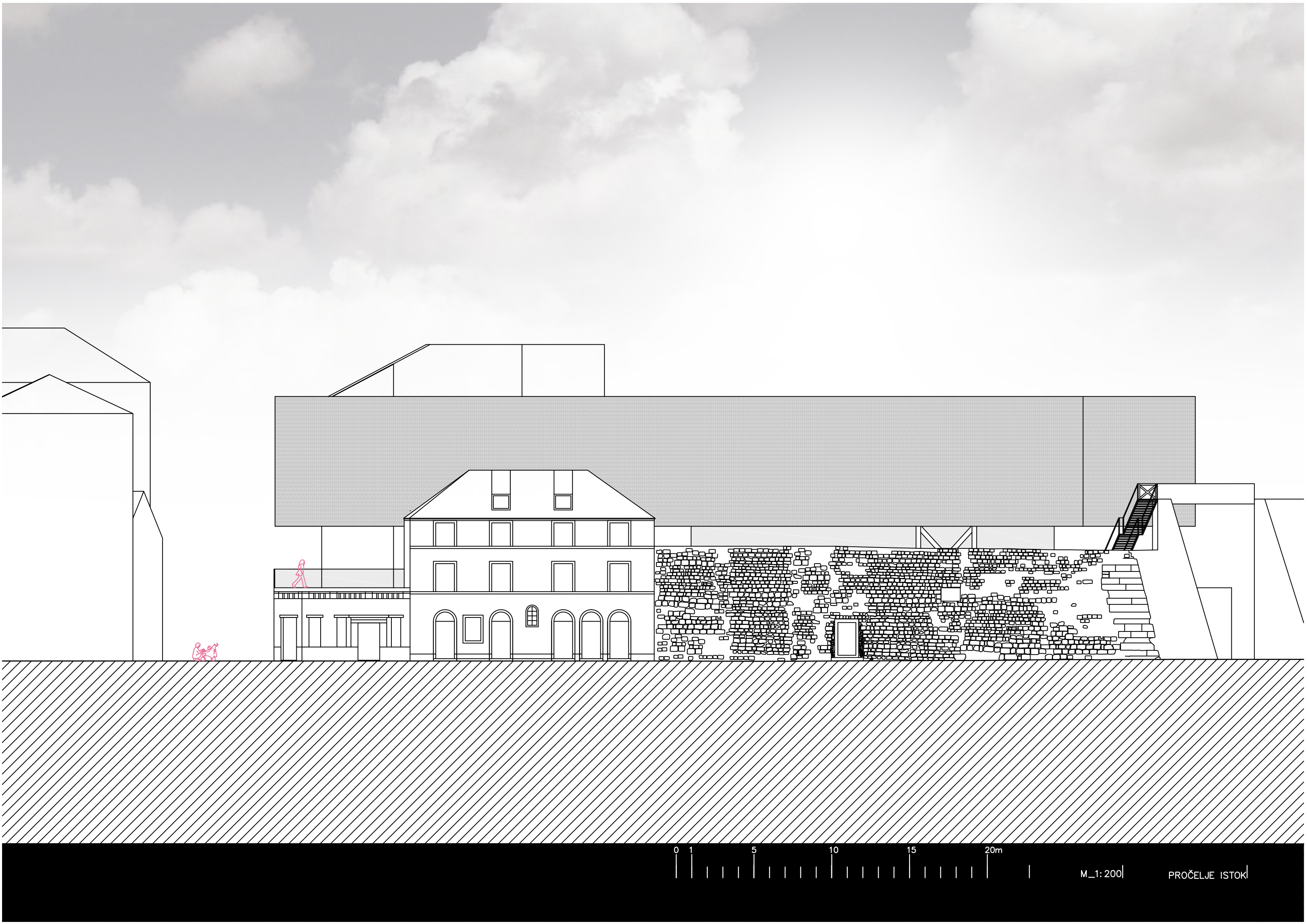
PROČELJE SJEVER

0 1 5 10 15 20m

M_1:200

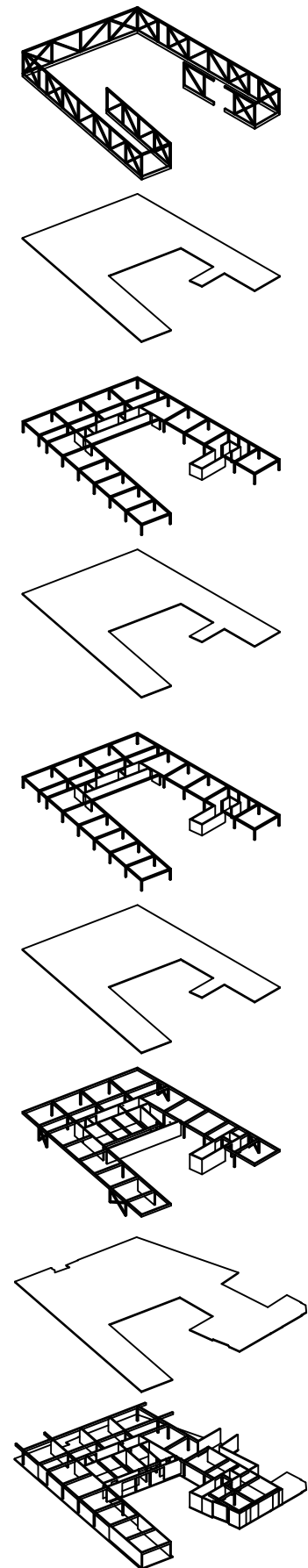
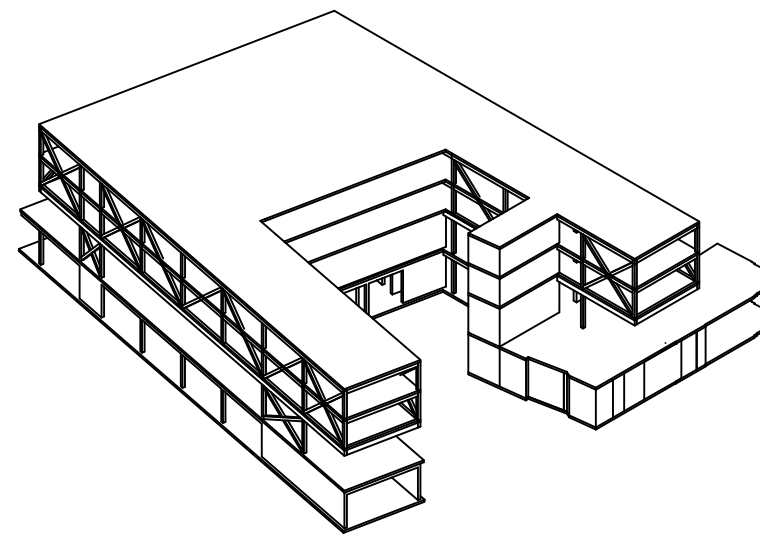
PROČELJE ZAPAD

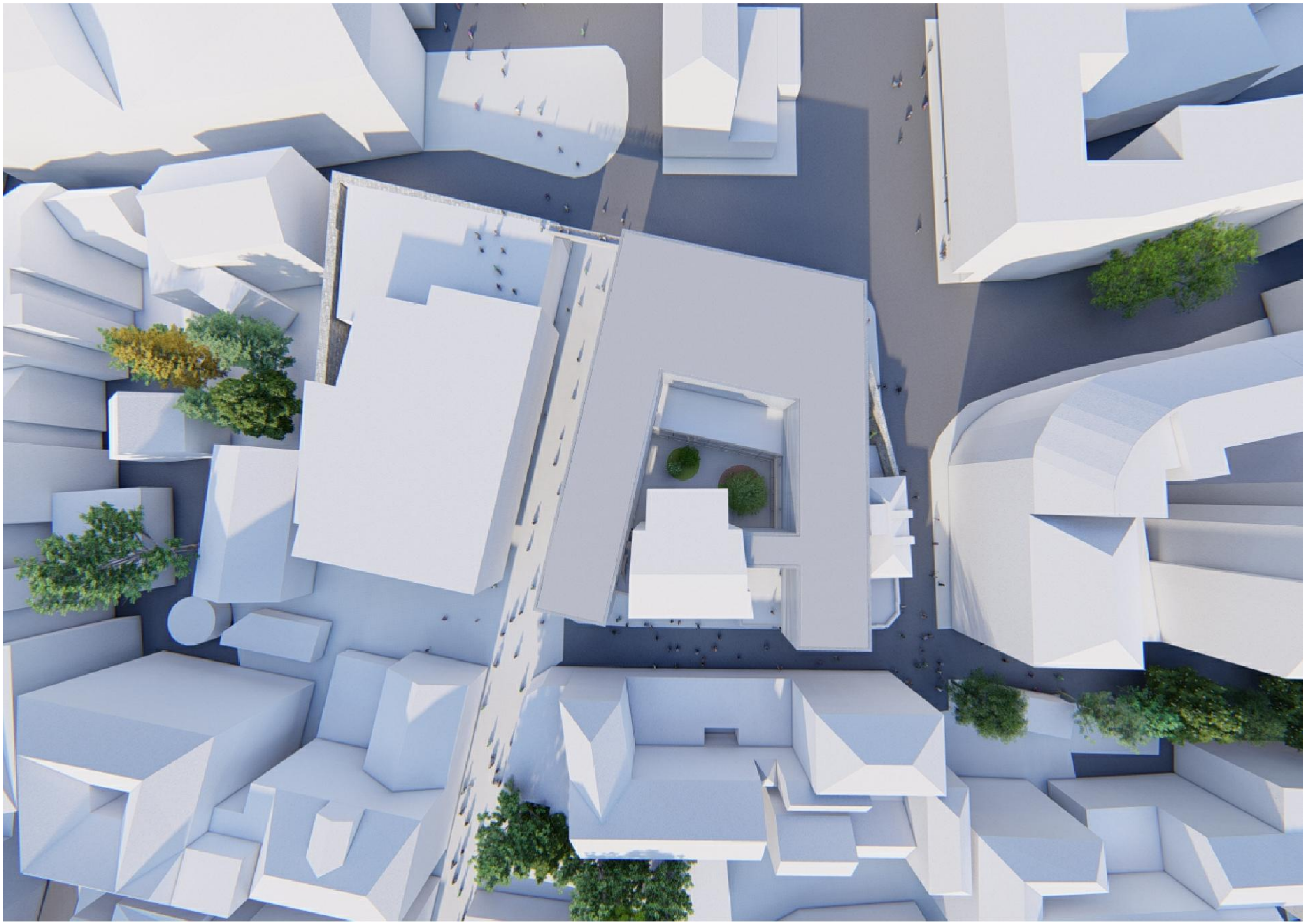

M_1:200

PROČELJE ISTOK

KON ST RUK CI JA

**VIZ
U
ALI
ZA
CI
JA**

